
”SINÄ JA MINÄ LIIKENNEVALOISSA”

Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielenterveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Hoitotyön koulutusohjelma

Hämeenlinna, 26.3.2012

Riitta Rantanen

HÄMEENLINNA
Hoitotyön koulutusohjelma
Sairaanhoitaja AMK

Tekijä	Riitta Rantanen	Vuosi 2012
Työn nimi	”Sinä ja Minä liikennevaloissa” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielenterveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia asuntolan henkilökunnan kokemuksia opiskelijoiden mielenterveyden tukemiseen ja edistämiseen liittyviä tekijöitä Aitoon koulutuskeskuksen asuntolassa. Aitoon koulutuskeskus on toiseen asteen ammatillinen erityisoppilaitos. Tämä opinnäytetyö oli jatkotutkimus vuonna 2008 toteutetulle kehittämishankkeelle.

Tutkimus toteutettiin kyselylomakkeella, jossa oli kuusi avointa kysymystä. Asuntolan kolmetoista päätoimista ohjaajaa toimivat tiedonantajina. Tutkimusaineisto kerättiin 17. ja 18.11.2011. Kerätty tutkimusaineisto käsiteltiin sisällönanalyysillä.

Asuntolan henkilökunta kuvasi nuoren elämänhallintaan vaikuttaviksi tekijöiksi opiskelijan minäkuvan, itsetunnon ja kodin. Mielenterveyttä uhkaavaksi asioiksi tunnistettiin turvattomuus, psyykkiset häiriöt ja sairaudet. Asuntolan arjessa nuoren itsenäistymistä ohjaajat tukivat ammatillisella työnteella; kunnioittamalla, mahdollistamalla, sekä käyttämällä erilaisia ohjausmenetelmiä.

Asuntolan organisaatiokulttuurin rakenteet ja prosessit, sekä tukivat, että estivät nuoren mielenterveyden edistämistä. Yhteistyö perheiden kanssa koetaan koulutuskeskuksen tavoitteiden mukaisesti tukevan opiskelijan valtaistumista, ja olevan osa asuntolahenkilökunnan ammatillisuutta. Yhteistyökäytännöt olivat prosessissa.

Jatkotutkimuskohteena olisi opiskelijoiden oma kokemus asuntolassa asumisesta.

Avainsanat asuntola, yksilöllisyys, yhteisöllisyys, valtaistuminen
Sivut 50 s. + liitteet 7 s.

Author	Riitta Rantanen	Year 2012
Subject of Bachelor's thesis	"You and I at the traffic lights." The experiences of Mental Health Support Given by the Dormitory Staff to students in the Dormitory of the Aitoo Vocational College.	

ABSTRACT

The aim of Bachelor's thesis was to examine the experience of the dormitory staff of the mental health support given by them to the students in the dormitory of the Aitoo Vocational College. The study was made in cooperation with Aitoo Vocational College. Aitoo Vocational College is a special vocational educational college.

The study was carried out by questionnaires. The questionnaires consisted of six open questions. The thirteen dormitory staff members filled the questionnaires on the 17th and 18th of November in 2011. The received data was analyzed by material based content analysis.

The findings of the theses show that the factors affecting the students' life management are their own self-image, self-esteem and home. The students' mental risks are psychological disorders, illnesses and insecurity. The dormitory staff's professional way of working supports the student's life management.

The composition and processes of the organizational culture both supported and prevented the promotion of the adolescent's mental health. Cooperation with the student's parents and guardians followed the main aims of the Aitoo Vocational College.

A Follow-up research topic could be the students' own experiences of dormitory, things, happenings, methods and structures what the dormitory staff should organize as the mental health support to them.

Keywords Dormitory, individuality, sense of community, empowerment

Pages 50 p. + appendices 7 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	AITOON KOULUTUSKESKUS.....	2
2.1	Aitoon koulutuskeskuksen historiaa lyhyesti.....	3
2.2	Aitoon koulutuskeskuksen ammatillinen erityisopetus.....	5
2.3	Aitoon koulutuskeskuksen valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus	6
2.4	Asuntolatoiminta Aitoon koulutuskeskuksessa.....	7
2.5	Opiskelijan henkilökohtainen opetuksen järjestäminen valtaistumisen tukena	10
3	NÄKÖKULMIA VAMMAISUUTEEN	12
4	ERITYISNUOREN KEHITYKSEN HAASTEITA	13
5	YHTEISÖLLISYYS ASUNTOLASSA OPISKELIJAN MIELENTERVEYTTÄ TUKEVANA VOIMAVARANA	15
5.1	Vuorovaikutus nuoren kanssa	16
5.2	Yhteistyö perheiden kanssa.....	17
6	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	18
7	AINEISTON KERUU JA ANALYYSI	19
7.1	Fenomenologinen tutkimus.....	19
7.2	Opinnäytetyön toteuttaminen	19
7.3	Sisällön analyysi.....	21
8	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET.....	23
8.1	Millaisia mielenterveyteen liittyviä asioita kohtaat nuorten kanssa asuntolan arjessa?	24
8.2	Miten tuet nuorten itsenäistymistä asuntolan arjessa?	26
8.3	Mitkä asuntolan käytännöt mielestäsi tukevat nuorten mielenterveyttä?.....	27
8.4	Mitkä asuntolan käytännöt mielestäsi estävät mielenterveyden edistämistä?...	30
8.5	Miten koet ryhmittäin nimetyn ohjaajan toimivan?	32
8.6	Miten koet yhteistyön nuoren perheen kanssa?.....	34
9	OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	36
9.1	Opinnäytetyön eettisyys	36
9.2	Opinnäytetyön luotettavuus.....	37

---

10 OPINNÄYTETYÖN POHDINTA JA JATKOKEHITYSHAASTEET	39
10.1 Opinnäytetyön pohdinta	39
10.2 Opinnäytetyön jatkokehityshaasteet.....	43
LÄHTEET	45

Liite 1	Saatekirje
Liite 2	Kyselylomake

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

1 JOHDANTO

Nuori tarvitsee huolenpitoa ja apua saavuttaakseen itseään tyydyttävän elämän. Nuori, joka tarvitsee muita enemmän tukea kasvaessaan aikuisuuteen, tarvitsee erilaisia tukitoimenpiteitä elämänsä siirtymävaiheissa. Vammaisen nuoren toimintaympäristö voi painottua kodin lähipiiriin eikä hänellä välttämättä ole selkeää kuvaa tulevaisuudestaan. Opiskelijensa myötä hänen elämänkaarensa keskeiseksi vaikuttajaksi voi muodostua asumisyksikkö ja siinä tapahtuva toiminta. Nuoren itsenäistyminen edellyttää olosuhteita, joissa vammaisuuden haitta on mahdollisimman pieni. Nuoren minäkuva voi olla selkiintymätön, jolloin hänen on vaikea ottaa kantaa itseään koskeviin päätöksiin ja aikuistua. (Aphonon 2008, 205–206.)

Nuoren elämässä vaikuttavat aikuiset voivat arvoillaan, asenteillaan ja teoillaan vaikuttaa nuoren minäkuvaan. Jos nuoren, perheen ja koulun aikuisten käsitykset nuoren vahvuuksista ovat ristiriitaisia, vaikeutuu nuoren omien vahvuuksien tunnistaminen. (Hotulainen & Lappalainen 2005, 111–113.)

Tämä opinnäytetyö on jatkotutkimus Sinä ja minä liikennevaloissa, Aitoon koulutuskeskuksen ja Ruskeasuon koulun opiskelijoiden mielen-terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana hankkeelle vuodelta 2008. (Rantanen & Ruusukallio 2008.)

Aitoon koulutuskeskuksen Oppilaskunnan hallitus järjesti ”ideariihen” kaikille koulutuskeskuksen opiskelijoille lokakuussa 2011. Opiskelijat toivoivat koko koulun yhteistä toimintaa ja tapahtumia, kuten hiihtopäivää, tanssiaisia, elokuvatoimintaa, sekä konsertteja. Lisäksi opiskelijat toivoivat vapaa-ajan harrastustoimintaan tiloja, sekä välineitä, esimerkiksi ohjattua ulkoliikuntaa, kirjallisuuskerhoa, rentoutumishuonetta, uusia kuntoilulaitteita naisten iltoja, sekä enemmän tietokoneita opiskelijoiden käyttöön. (Aitoon koulutuskeskus oppilaskunta 2011.)

Ammatillisen erityisopetuksen vertaisarvioinnin laatustandardeihin sisältyy myös kriteerit opiskelijoiden vapaa-ajan toimintoihin ja asumiseen. Kriteerit määrittelevät oppilaitoksille veloitteen, jossa todetaan koulun tilojen käytöstä soveltuvien osien myös vapaa-ajalla. Kriteereissä painotetaan lisäksi asuntoloiden viihtyisyyttä ja soveltuvuutta asuntolakäyttöön. Opiskelijoiden opiskelua ja itsenäiseen elämään valmentautumista tuetaan myös asumispalveluilla. (Koski & Väyrynen 2010,17.)

Nuoret ja asuntolanhenkilökunta kohtaavat moninaisissa arkitilanteissa; ei ole yhden tekevää, miten asuntolan henkilökunta kohtaa nuoren. Nuoret ja asuntolan henkilökunta ovat ikään kuin liikennevaloissa. Sadasosasekun-

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

tien päätös vaikuttaa, ei vaikuta tai hidastaa nuoren voimaantumista. Pie-
nillä hetkillä on merkityksensä. Miten käytän sen hetken? Sinä ja Minä lii-
kennevaloissa.

2 AITOON KOULUTUSKESKUS

Aitoon koulutuskeskuksen päämääränä on tuottaa laadukasta toisen asteen
amatillista erityisopetusta, sekä valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja
ohjausta vaikeasti vammaisille henkilöille. Koulutuskeskuksessa on 90
opiskelijapaikkaa syksyllä 2011. Koulutuskeskus järjestää amatillista
koulutusta: catering-, kotityö- ja puhdistuspalveluilla, sekä käsityö- ja
taideteollisuuslalla. Erityisen amatillisen koulutuksen lisäksi Aitoon
koulutuskeskuksessa järjestetään valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja
ohjausta Aitoossa, Tampereella, sekä Ylöjärvellä. Aitoon koulutuskeskus
sijaitsee Pälkäneen kunnassa, Kaakkois-Pirkanmaalla. (Aitoon koulutus-
keskus opetussuunnitelma- yleinen osa 2010, 3, 5.)

Aitoon koulutuskeskusta ylläpitää Aitoon Emäntäkoulu Oy, jonka konser-
niin kuuluu myös sosiaalista yritystoimintaa ja työhönvalmennusta tarjoa-
va Aitopaja Oy. Aitopaja Oy valmentaa myös työvoimaa työmarkkinoiden
tarpeisiin oppisopimuskoulutuksella. (Aitoon Emäntäkoulu Oy hallitus
2011.)

Aitoon Emäntäkoulu Oy:n osakkaita ovat yksityiset henkilöt, koulutuskes-
kuksen tukiyhdistys, sekä maa- ja kotitalousseuroja. (Aitoon koulutuskes-
kus- opetussuunnitelma-yleinen osa 2010, 3.)

Aitoo koulutuskeskuksessa toimii myös asuntola, jossa on 80 asuntola-
paikkaa. Asuntolassa opiskelevat nuoret asuvat koulutuskeskuksen asunto-
lassa maanantaista perjantaihin. Asuntola tukee nuoren opiskelua itsenäi-
seen elämään, sekä tarjoaa monimuotoista vapaa-ajan toimintaa. Asunto-
lan turvallisuuteen kuuluu myös yöaikainen ohjaus ja tuki. (Aitoon koulu-
tuskeskus opetussuunnitelma- yleinen osa 2010, 3; Rinne 2011, 28.)

Aitoon koulutuskeskuksen toiminta-ajatus kiteytetään hyvän elämän
eväiksi. Opiskelun kuluessa opiskelijat hankkivat valmiuksia oman elä-
mänsä mahdollisimman itsenäiseen hallintaan. Koulutuskeskuksen arvo-
maailma koostuu yksilöllisyydestä, osallisuudesta, työstä, turvallisuudesta
ja yhteisöllisyydestä. Yksilöllisyys arvostaa jokaista yksilöä ainutlaatuisena
ja arvokkaana. Osallisuus antaa kaikille mahdollisuuden osallistua ja
oppia. Työ arvostaa ja tukee opiskelijan omaa työtä, sekä toisten tekemää
työtä. Opiskelijan opintojen päättyessä opiskelijalle etsitään hänelle sopiva
työpaikka. Turvallisuus mahdollistaa viihtyisän ja turvallisen oppimisympä-
ristön. Yhteisöllisyys vaalii koko koulutuskeskuksen yhteisöllisyyttä ja
sitoutumista tehtäväänsä opiskelijana ja työntekijänä. Eri osa-alueet tuke-

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

vat ja edistävät nuoren valtaistumista yhteiskunnan jäseneksi. (Aitoon
Emäntäkoulu Oy hallitus 2011.)

Kuvio1. Opiskelijan hyvän elämän eväät.

2.1 Aitoon koulutuskeskuksen historiaa lyhyesti

Aitoon koulutuskeskuksella on monivaiheinen 90-vuotinen historia, josta heijastuu sijaintinsa mukaisesti luonnonkaunis maalaisympäristö siihen liittyvine maalaistöineen. Aitoon kotitalous- ja puutarhakoulu aloitti toimintansa 10.5.1921, jolloin tarjottiin kesäkurssimuotoista opetusta toukuusta puoleenväliin syyskuuhun. Opetus oli käytännön läheistä puutarha- ja kasvituntemukseen, sekä maatalouteen liittyviä taitoja. Näiden lisäksi ruoan valmistaminen ja kirjanpito kuuluvat kotitalous- ja puutarhakoulun opetukseen. Vuonna 1926 opetus muuttui myös talviaikaan järjestettäväksi kurssiksi. Kurssit kestivät kahdeksan viikkoa. Talvikursseilla opiskeltiin taloudenhoidon ohessa kutoma- ja liinavaateiden ompelua. Kesäaikaan järjestettävät kurssit myös pitivät huhtikuusta lokakuuhun kestäviksi. Opiskelijoita oli vuonna 1929 kaksikymmentä. Opiskelijat tulivat kouluun yliläänirajojen. Kotitalouskoulu yhdistys ry toimi Aitoon kotitalous- ja puutarhakoulun taustayhteisönä. (Rinne 2011, 11–12.)

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

Koulun toiminnan historiassa 1930-luku oli henkilökunnan ristiriitojen aikaa. Ristiriitojen seurauksen Maataloushallitus erotti silloisen koulun johtajan Anna Tapion. Anna Tapio perusti oman kotitalouskoulun Aitoon kylään, joka toimii edelleenkin Anna Tapion kouluna. Kotitalous- ja puutarhakoululla ei ollut omia tiloja, joten ne vuokrattiin Knaapin tilalta. Opiskelijat asuivat tuolloin Aitoon kylän taloissa. (Rinne 201, 12.)

Kotitalous- ja puutarhakoulun kannatusyhdistys osti vuonna 1941 nykyisen toimipaikan, Joutteselän rannalta. Silloin tilalla oli konkurssiin mennyt mylly ja saha. Opiskelu alkoi edelleen toimivassa Joutsenranta – nimisessä talossa. Tilojen ahtauden vuoksi opetusta järjestettiin myös naapurutilalla. Saharakennuksen kunnostamisen jälkeen opiskelu siirtyi siihen. Tämä kivitalo toimii edelleenkin koulutuskeskuksen hallinto ja opetuskäytössä. Aitoon kotitalous- ja puutarhakoulu muuttui Aitoon Emäntäkouluksi vuonna 1950. Tuolloin opiskeltiin koulussa ruoka- ja maataloutta, lasten- ja puutarhanhoitoa ja käsitöitä. Koulun kehittymiseen vaikutti professori Rurik Pihkala. Aitoon Emäntäkoulu Oy perustettiin vuonna 1953. (Rinne 2011, 13–14.)

Koulun historiassa 1950- ja 1960- luvut olivat toiminnan täyteistä aikaa. Koulua kehitettiin ja rakennettiin vastaamaan opetuksen tarpeita ja mahdollistamaan käytännön harjoittelua. Koululla toimi mm. lastenkoti 1960 -luvun lopulle saakka. Koulun ylläpito oli kallista, joten talous oli tiukoilla. Toimintakulujen ohessa jatkuva rakentaminen ja kiinteistöjen hoitokustannukset olivat korkeat. Koulu sai valtiolta tukea, sekä toiminta-, että kiinteistömenoihin. Valtion tuet olivat koulun päätulonlähteet. Talkootoiminta koulun hyväksi oli monimuotoista ja laajaa. (Rinne 2011,13–14.)

Aitoon Emäntäkoulussa tehtiin 1970-luvulla linjajako: emäntäkoulun opetusta toteuttava linja ja talouslinja. Linjajako perustui silloiseen laajaalaiseen yhteiskunnalliseen ja koulupoliittiseen muutokseen. Seuraavalla vuosikymmenellä, vuonna 1985 keskiasteen uudistus muutti mm. emäntäkoulun kaksivuotta kestäväksi. Koulu pyrki seuraamaan aikaansa ja nuorten kiinnostusta eri ammatteihin. Sen seurauksena koulun nimikin uudistettiin vuonna 1988 Kotitalousoppilaitokseksi. (Rinne 2011, 18.)

Koulu oli kuitenkin suurissa vaikeuksissa 1980-luvulla. Nuorten kiinnostus koulutusalaan väheni, joten koulussa oli opiskelijakato. Samanaikaisesti valtiokin pyrki säästämään vähentämällä keskiasteen koulutusta suomessa. Koulu taisteli olemassaolostaan. (Rinne 2011, 18–19.)

Vuonna 1990 Perttulan erityisammattikoulu halusi laajentaa oppilasmääräänsä ja kotitalousoppilaitos tarvitsi kipeästi uusia tuulia koulunjatkumiseksi. Amatillinen erityisopetus aloitettiin syksyllä 1990 Aitoossa. Toimikausi oli kaksi vuotta. Aito kotitalousoppilaitos sai oman opetusluvan erityisopetuslinjalleen alkaen 1991 ja samalla luvan talouskouluopetuk-

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

seen. Perttulan erityisammattikoulun linja päättyi kahden vuoden kuluttua eli 1992 Aitoossa. (Rinne 2011, 22–23.)

Aitoon kotitalousoppilaitos oli joutunut kouluhallintoviranomaisten esityksestä valtioneuvostoon lakkautettavien koulujen listalle vuonna 1992. Silloisen rehtorin Leena Tuomisen ja Emäntäkoulu Oy:n hallituksen puheenjohtaja Jarkko Pihkalan sinnikkäällä ja laajalla yhteistyöllä eri yhteiskunnan vaikuttajien kanssa eduskunta muutti valtioneuvoston tekemän päätöksen koulun lakkauttamisesta. Koulu sai jatkaa eduskunnan päätöksellä. Opetusministeriö antoi koululle valtionapua ensin kevääksi 1993, sitten myös loppuvuodeksi. Vuonna 1998 koulu sai virallisesti ammatillisen erityisoppilaitoksen aseman. (Rinne 2011, 19, 22–23.)

Koulun monivaiheisen historian aikana koulun nimikin on ollut ajan hen-
gen, sen hetkistä opetusta kuvailevaa; Aitoon kotitalous- ja puutarhakoulu vuonna 1921, Aitoon Emäntäkoulu vuonna 1950, Aitoon kotitalousoppilaitos vuonna 1988, Aitoon koulutuskeskus vuonna 2006- edelleen. (Rinne 2011, 10, 13.)

Vuonna 1953 perustettu Aitoon Emäntäkoulu Oy ylläpitää edelleenkin Aitoon koulutuskeskusta. (Aitoon koulutuskeskus opetussuunnitelma-yleinen osa 2010, 3.)

2.2 Aitoon koulutuskeskuksen ammatillinen erityisopetus

Aitoon koulutuskeskuksella on Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän koulutuksen järjestämisluvan mukaisesti lupa järjestää ammatillista erityisopetusta: cateringalalla, kotityö- ja puhdistuspalvelualalla, sekä käsi- ja taideteollisuusalalla. Käsi- ja taideteollisuusalalla järjestetään opetusta tuotteen valmistamisen ja koulutusohjelman opetussuunnitelman mukaista koulutusta, ammattinimikkeenä artesaani. Kotityö- ja puhdistuspalvelualalla järjestetään koulutusta; kodinhuoltajan ja toimitilahuoltajan koulutusohjelmissa, ammattinimikkeinä kodinhuoltaja ja toimitilahuoltaja. (Aitoon koulutuskeskus opetussuunnitelma-yleinen osa 2010, 6-7; Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998, 8-9§; Lahtinen & Lankinen 2010, 55.)

Ammatillisen erityisopetuksen kokonaisuus on 120 opintoviikkoa. Ammatillisen perusopetuksen voi suorittaa perusopetuksena, oppisopimuskoulutuksena, sekä työpaikalla käytännön tehtävien yhteydessä. (Aitoon koulutuskeskus opetussuunnitelma-yleinen osa 2010, 6-7; Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998, 3§, 15§, 17§; Lahtinen & Lankinen 2010, 55–57.)

Opetushallitus päättää ammatillisen erityisopetuksen tutkintojen perusteista, sisällöstä ja tavoitteista. Ammatillisen erityisopetuksen opetussuunnitelmiin sisältyvät ammatillisen perusopetuksen tutkinnon osat, ammattitai-

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

to vaatimukset, arviointi, ja valinnaisia tutkinnonosia. Ammattitaitoa täydentävät tutkinnonosat voidaan jakaa pakollisiin ja valinnaisiin tutkinnon osiin tutkintokohtaisesti. Vapaasti valittavat kurssit ovat koko koulun opiskelijoiden valittavissa. Arviointi sisältää opiskelijan itsearvioinnin opiskelustaan, sekä oppiainekohtaisen opettajan arvioinnin. Opetus järjestetään pienryhmissä, jossa opettajan lisäksi toimii ryhmänohjaaja, sekä tarvittaessa opiskelijan henkilökohtainen ohjaaja. (Lankinen & Lahtinen 2010, 55; Tuotteen suunnittelun ja valmistuksen koulutusohjelma 2009, 2-3, 14; Kotityöpalvelujen koulutusohjelma 2010, 2-3, 14; Puhdistustyöpalvelujen koulutusohjelma 2010, 2-3, 14.)

Ammatilliset erityisopetustutkinnot sisältävät myös elinikäisen oppimisen avaintaidot, joilla pyritään tukemaan opiskelijan minäkuvan kehittymistä, sekä valtaistumista yhteiskunnan jäsenenä. Elinikäiseen oppimiseen sisältyy muun muassa ongelma- ja vuorovaikutustaitoja, ammattietiikkaa, esteetiikkaa, luonnontieteitä ja teknologiaa, tietotekniikkaa ja kulttuurin tunte-
musta. Aktiivinen kansalaisuus ja kestävä kehityksen ylläpitämisen taidot yhdessä terveyttä, turvallisuutta ja oman toimintakyvyn ylläpitämistä tukeva osaaminen kuuluvat elinikäisen oppimisen taitoihin. (Tuotteen suunnittelun koulutusohjelma 2009, 10–11; Kotityöpalvelujen koulutusohjelma 2010, 10-11; Puhdistustyöpalvelujen koulutusohjelma 2010, 9-11.)

2.3 Aitoon koulutuskeskuksen valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus

Aitoon koulutuskeskuksella on Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän koulutuksen järjestämisluvan mukaisesti lupa järjestää valmentavaa ja kuntouttavaa opetusta ja ohjausta. Koulutuksen laajuus määräytyy opiskelijan opintopolun mukaisesti. Valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen laajuus on ammatilliseen peruskoulutukseen, Valmentava I, on 40 opintoviikkoa, erityisyydestä se voi olla enintään 80 opintoviikkoa. Valmentava II, valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen laajuus työhön ja itsenäiseen elämään on 40–120 opintoviikkoa. Opetus järjestetään pienryhmissä, jossa opettajan lisäksi toimii ryhmänohjaaja, tarvittaessa sekä opiskelijan henkilökohtainen ohjaaja. (Aitoon koulutuskeskus opetussuunnitelma-yleinen osa 2010, 5; Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus 2010,5; Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus 2010, 4.)

Ammatillisen peruskoulutukseen valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen tavoitteena on opiskelijan ja hänen sidosryhmänsä kanssa olla rakentaa opiskelijalle henkilökohtainen oppimispolku. Henkilökohtaisen oppimispolun tavoitteena on tukea opiskelijan minäkuvan kehittymistä ja valaistumista kokonaisvaltaisesti hyvään elämään. (Ammatillisen peruskoulutuksen ym. 2010, 5.)

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen tavoitteena on opiskelijan ja hänen sidosryhmänsä kanssa rakentaa opiskelijalle henkilökohtainen oppimispolku. Oppimispolun tavoitteena on löytää opiskelijalle työtä ja varmistaa hänen toimeentulonsa tarvittaessa lisätukitoimilla. Työn ja toimeentulon lisäksi valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen II tavoitteena on tukea opiskelijalle sopivan asumismuodon kartoittamista opiskelujen päättyessä. Lisäksi vapaa-aika, sosiaaliset suhteet ovat opiskelijan kokonaisvaltaisen hyvän elämän tekijöitä, jotka ovat valmentava II opetuksen ja ohjauksen tavoitteena. (Työhön ja itsenäiseen elämään ym. 2010, 5).

Valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen opinnot sisältävät opiskeluvalmiuksia lisääviä opintoja, opiskelijan toimintakyvyn edistämiseen liittyviä opintoja, työelämävalmiuksia ja työelämään valmentautumista, sekä valinnaisia opintoja. Valinnaiset opinnot toteutetaan yhteisesti koko koulun kanssa, johon myös ammatillisten linjojen opiskelijat osallistuvat. Valmentaviin ja kuntouttaviin opintoihin kuuluu lisäksi opiskelijan oma arviointi opiskelustaan, sekä ainekohtainen opettajan arviointi. (Ammatillisen peruskoulutuksen ym. 2010, 7, 11; Työhön ja valmentavaan ym. 2010, 7, 12.)

2.4 Asuntolatoiminta Aitoon koulutuskeskuksessa

Asuntolan asumispalveluarvoihin kuuluvat turvallisuus, esteettömyys, osallisuus, valtaistuminen ja yhteisöllisyys. Opiskelijan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen turvallisuuden ylläpitäminen ja kehittäminen toteutuu ammattitaitoisen henkilökunnan avulla. Turvallisuutta luovat myös asuntolan säännöt ja rajat, sekä esteetön asumisympäristö. Opiskelijoiden ja henkilökunnan kesken vallitsee lämmin ja luottamuksellinen ilmapiiri. (Tuominen 2012, 6.)

Opiskelijoiden valtaistumista tuetaan myös asuntolassa. Vapaa-ajan harrastuksista opiskelijat voivat valita jokaiselle sopivat ja kiinnostavimmat kerhot. Opiskelijat toimivat vuorollaan asuntolan järjestäjän tehtävissä, sekä harjoittelevat iltapalan valmistamista. Vastuun harjoittelu ja epäonnistumisen mahdollisuus tukevat opiskelijoiden osallistumista ja valtaistumista. (Hallikainen haastattelu 10.1.2012; Tuominen 2012, 6.)

Oppilaskunnan toiminta on toimintaa, missä opiskelijalla on mahdollisuus harjoitella kokoustoiminnan lisäksi vaikuttamista omiin asioihinsa. Tämä tukee osaltaan myös yhteisöllisyyden periaatteita. (Hallikainen haastattelu 10.1.2012.)

Asuntola osallistuu omasta näkökulmastaan opiskelijoiden henkilökohtaisten opetussuunnitelmien laadintaan ja toteutukseen yhteistyössä opiskeli-

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

joiden, heidän huoltajiensa, sekä koulutuskeskuksen henkilökunnan kans-
sa. (Hallikainen haastattelu 10.1.2012.)

Opiskelijoiden asumisyksikkö perustuu opiskelijan asumisessa tarvitse-
masta tuen tarpeesta. Asumisvaihtoehtoina on autettu-, ohjattu- ja tuettu
asuminen. Autetussa asumismuodossa opiskelija saa ympärivuorokautises-
ti ohjattua asumispalvelua. Asuntolan ohjaajat huolehtivat opiskelijan per-
us- ja lääkehoidosta. (Tuominen 2012, 6, 11.)

Ohjatussa asumisessa opiskelija saa ohjausta ja tukea itsenäiseen elämään
liittyvissä taidoissa 24 tuntia vuorokaudessa. Ohjatusta asumisesta opiske-
lija voi siirtyä taitojen karttuessa tuettuun asumiseen asuntolassa ja mah-
dollisesti opiskelujen päättyessä omaan asuntoon. Opiskelija harjoittelee
asumiseen liittyviä taitoja asumisvalmennuksessa. Asumisvalmennuksen
metodeina käytetään mallittamista, ohjaamista, sekä useita toistoja arjen
askareissa. Asumisharjoittelu tukee opiskelijaa hänen valtaistumisproses-
sissaan. Opintojen päättyessä opiskelija harkitsee yhteistyössä huoltajien-
sa, ja tukiverkostonsa kanssa hänelle sopivia asumisvaihtoehtoja kotipaik-
kakunnalla. Opiskelijan on mahdollista harjoitella asumista myös koti-
paikkakunnalla ja saada samanaikaisesti ohjauspalveluja koulutuskeskuk-
selta. Opiskelijan ja hänen tukiverkkonsa kanssa pyritään toteuttamaan
opiskelijan henkilökohtaiset tarpeet huomioiva asumismalli. (Tuominen
2012, 14-15.)

Tuetussa asumisessa ohjaaja tukee ja ohjaa opiskelijaa asumisvalmennus-
suunnitelman mukaisesti. Asumisvalmennusta opiskellaan viikoittain
asuntolan ohjaajan opastuksella. Öisin tuetussa asumismuodossa opiskelija
saa apua ja tukea tarvittaessa. (Tuominen 2012, 12.)

Kuvio 2. Opiskelijan asumisvaihtoehdot asuntolassa.

Lukuvuonna 2011- 2012 asuntolassa asuu 80 opiskelijaa. Autetun asumis-
palvelun opiskelijat asuvat kahdessa kuuden hengen yksikössä, nimeltään
Valma ja Vilja. Ainolan ja Väinölän käytävällä asuvat opiskelijat saavat
autetun ja ohjatun asumisen palveluita. Artela-nimisessä asuntolassa asuu
kaksikymmentä opiskelijaa, jossa opiskelija saa ohjattua asumispalvelua.
Metsälässä, jossa on tuetun asumisen asumisyksikköjä neljä, jossa jokai-
sessa asuu 4 opiskelijaa. (Hallikainen haastattelu 10.1.2012.)

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

Opiskelijat asuvat kahden hengen huoneissa. Asuminen ja ruokailut kustantavat 4,20€ läsnäolovuorokaudelta. Päätoimisten opiskelijoiden lisäksi asuntolassa asuu viikoittain vaihtuvat 2-4 koulutuskokeilijaa. Yleensä koulutuskokeilu kestää maanantaista perjantaihin, jolloin koulutuskokeilija tutustuu asuntolan lisäksi talon opetusryhmiin. (Hallikainen haastattelu 10.1.2012.)

Asuntolan asumispalveluita ohjaa moniammatillinen henkilökunta, joita on päätoimisesti 10 henkeä. Asuntolan toiminnasta vastaa asuntolan vastaavaohjaaja. Asuntolan ohjaajien lisäksi asuntolassa on töissä 1-3 työntekijää, jotka tekevät ”asuntolan illan” kerran viikossa. Öisin töissä on kaksi ohjaajaa. Vakinaisen yö-ohjaajan lisäksi hänen työparinaan vaihtelee kaksi asuntolan ohjaajaa. He tekevät yötyötä kahden viikon periodina; kaksi viikkoa yötyössä, kaksi viikkoa iltatyössä. Yleisesti asuntolan henkilökunnan työaika on kello 13- 23.30 välillä. Yö-ohjaajat valvovat kello 22.30-07.30 välisen ajan. Viikkotyöaika asuntolan henkilökunnalla vaihtelee henkilökohtaisen sopimuksen mukaan 36–38,25 välillä. (Hallikainen haastattelu 10.1.2012.)

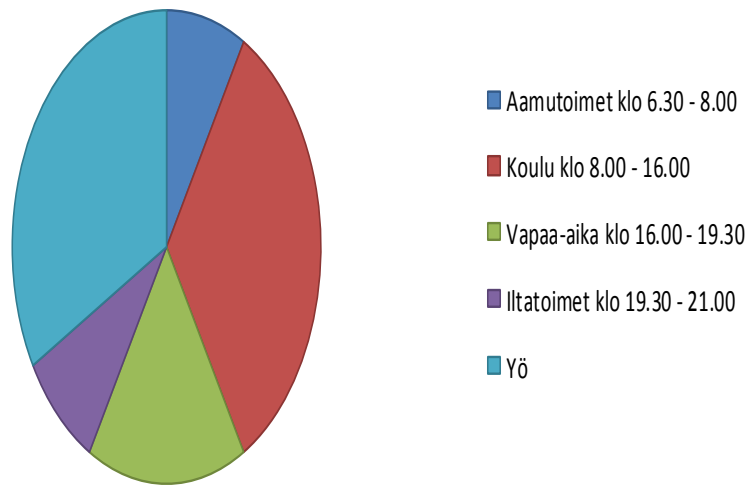
Iltaohjaajien työtehtävät määräytyvät tehtäväpaikan mukaan, joka vaihtuu neljän viikon välein. Asuntola on jaettu seitsemään eri tehtäväpaikkaan. Tehtäväpaikan kierrolla tutustutaan ja ohjataan kaikkia asuntolan opiskelijoita. Vuorovaikutus opiskelijoiden kanssa vaihtelee eri tehtäväpaikoissa opiskelijoiden vahvuuksista ja tuentarpeista johtuen. Työnkierrolla pyritään tukemaan asuntolan henkilökunnan työssä jaksamista ja ennaltaehkäisemään työuupumusta. (Hallikainen haastattelu 10.1.2012.)

Vapaamuotoinen yhdessäolo ja keskusteleminen opiskelijoille tärkeistä asioista ovat asuntolan ohjaajien tärkeä työtehtävä eri asuntolan toimipaikossa. Se luo turvallisuutta ja viihtyisyyttä asuntolaan. Aikuisen mallina toimiminen ja erilaisten ristiriita tilanteiden ratkaiseminen kuuluvat asuntolan arkeen. Ohjaajien työtehtäviin kuuluu runsaasti erilaisten lautapelien, biljardin ja tietokoneiden käytön mahdollistamista ja niiden käytön ohjaamista. Olennaisena osana kuuluu myös opiskelijan ohjaaminen ja tukeminen henkilökohtaisen hygienian- ja lääkehoidon toteuttamisessa. Iltapalan valmistamisen ohjaaminen ja iltatoimet järjestetään opiskelijan tuen tarpeen mukaan. Tuetussa asumisessa opiskelijat noutavat kaikki iltapalatarvikkeensa ruokalasta ja pyrkivät itsenäisesti valmistamaan sen. Heillä on omassa asunnossaan keittiöaskareiden lisäksi mahdollisuus itsenäiseen saunomiseen ja pyykkihuoltoon. Ohjatun asumisen opiskelijat syövät aamiaisen ja iltapalan ruokalassa. Opiskelijat, jotka asuvat autetun asumisen yksiköissä nauttivat aamu- ja iltapalansa omassa asumisyksiköissään Valmassa ja Viljassa. (Tuominen 2012, 11–15.)

Työpäivän ensimmäiset tunnit asuntolan henkilökunta ohjaa välipalatarjoilun ja päivällisen, sekä tekevät ruokalan jälkityöt. Asuntolan henkilökunta huolehtii myös iltapalatarjoilun kokonaisuudessaan. (Hallikainen haastattelu 10.1.2012.)

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

Asuntolan vapaa-ajan toiminta alkaa kello 16.00, jolloin päivällinen alkaa. Päivällisen päätyttyä opiskelijoilla on lepotauko, joka päättyy kello 17.00. Harrastustoiminnat alkavat kello 17.00, jatkuen kello 21.00, jolloin opiskelijoiden tulee palata omiin asumisyksikköihinsä. Asuntolassa alkaa hiljaisuus kello 22.00. Yö-ohjaajien saapuessa töihin on asuntolan vastaavan ohjaajan raportti päivän ja illan tapahtumista. Asuntolan vastaava ohjaaja ja vakituinen yö-ohjaaja kiertävät yhdessä kaikki asuntolan huoneet. Aamulla yö-ohjaajat herättävät opiskelijat, ja jakavat opiskelijoiden lääkkeet asumissuunnitelman mukaisesti. Opiskelijoiden aamutoimia tukee tukemaan kello 6.30–7.00 viisi päiväohjaajaa. Opiskelu alkaa lukujärjestyksen mukaisesti, pääsääntöisesti kello 8.00. (Hallikainen haastattelu 10.1.2012.)

Kuvio 3. Asuntolan vuorokausi.

Opiskelijalle asuntola on koti, missä päivällä käydään lepäämässä ja vaihtamassa vaatteita eri oppitunnille. Koulun ulkopuolinen aika vietetään asuntolassa. Asuntolan ulkoisen viihtyvyyden lisäksi on tärkeää turvallinen ja helposti henkilökuntaa lähestyvä ilmapiiri. Yhteisössä oman rauhan saaminen on myös tärkeää nuoren mielen terveyden tukemiseksi. (Hallikainen haastattelu 1.10.2012.)

2.5 Opiskelijan henkilökohtainen opetuksen järjestäminen valtaistumisen tukena

Ammatillisesta koulutuksesta säädetyn lain 630/1998 20§:n mukaan erityisopetusta saavalle opiskelijalle tulee laatia henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, HOJKS.

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

”Henkilökohtainen opetussuunnitelma, HOPS, joka sisältyy henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan. Siinä määritellään opiskelijan yksilölliset oppimisen tavoitteet.” (Opetushallitus Määräys 9/011/2010,60.) Lisäksi HOPS:an kirjataan opintojen tavoitteet, suorittaminen ja suorittamistavat. Henkilökohtaisesta opetussuunnitelmasta selviää myös suoritusten ajoitus ja opiskelijan itse arviointi ja opettajien suorittama arviointi. HOPS kehittää, ja tukee opiskelijaa oman opiskeluunsa liittyvien asioiden toimijana. (Opetushallitus Määräys 9/011/2010, 61.)

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman, HOJKS:n tavoitteena on opiskelijan näkökulmasta auttaa häntä jäsentämään opiskelupolkunsa, sekä kehittämään positiivista ja realistista minäkuvaa. HOJKS lisää opiskelijan vastuuntuntoa ja tukee mahdollisuutta vaikuttaa omiin opintoihinsa. Opiskelijan vanhemmille ja huoltajille HOJKS lisää yhteistyötä, tiedon kulkua kodin ja koulun välillä. Henkilökunnalle HOJKS on tärkeä työväline opetuksen ja muun toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Opiskelijan siirtyessä jatko-opintoihin tai työelämään siirto HOJKS tukee opiskelijan valtaistumista ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Aitoon koulutuskeskuksen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin opiskelijan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma on myös tärkeä hallinnon työväline. (Aitoon koulutuskeskus opetussuunnitelma-yleinen osa 2010, 22.)

HOJKS:n rakentuminen on dynaaminen prosessi, joka alkaa opiskelijan vastaan otettua opiskelupaikkansa koulutuskeskuksessa. Opiskelun alkaessa koulutustiimi, opettaja, ryhmänohjaaja ja asuntolan edustaja, tekevät lähtötilannekartoituksen. Opiskelija, hänen huoltajansa, sekä mahdollisesti hänen tukiverkoston edustajia keskustelevat opetustiimin kanssa opintoihin, asuntolassa asumiseen, ja mahdollisesti kuntoutukseen liittyvistä asioista opintojensa alussa. Opiskelun alkutilanteen pohjalta luokanvalvoja laatii opiskelijalle henkilökohtaisen opetussuunnitelman. Opiskelija, hänen huoltajansa, sekä koulutustiimi arvioivat ja tarkentavat tavoitteita ja niiden toteutumista säännöllisesti. Opintojen päättyessä opiskelija ja hänen huoltajansa tekevät jatkosuunnitelman. Koulutustiimin edustaja osallistuu opiskelijan kotikunnan edustajien kanssa kuntoutus- ja palvelusuunnitelman päivittämiseen. Opiskelun päätyttyä opinto-ohjaaja laatii seurantaraportin yhden ja kolmen vuoden kuluttua opintojensa päättäneiden opiskelijoiden elämäntilanteesta ja sijoittumisesta yhteiskuntaan. (Aitoon koulutuskeskus opetussuunnitelma – yleinen osa 2010, 21–22.)

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

3 NÄKÖKULMIA VAMMAISUUTEEN

Vammaisuus puhuttaa meitä nyky-yhteiskunnassa, emme voi välttyä kohtaamistilanteilta arjessamme. Torjumme herkästi niitä jäseniämme, jotka ovat näkyvästi poikkeavia, mutta vammaisuus voi olla myös ulospäin piilossa. Jokainen meistä tietää vammaisiin ihmisiin liittyviä ennakkokäsityksiä, uskomuksia ja pelkoja. Omien asenteiden työstäminen on osa ihmisoikeuksien loukkaamattomuuden periaatetta.

Määrittelyn apuna voidaan käyttää WHO:n ICF, International Classification of Functioning, Disability and Health, 2001-luokitusta, joka on julkaistu suomeksi vuonna 2004 nimellä; Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus. ICF -luokitus ei ole teoria, vaan käsitteellinen viitekehys ihmisen toimintaedellytysten, terveydentilan ja ympäristötekijöiden kuvaamiseksi arjessa. Yhteiset termit helpottavat viestintää terveydenhuollon työntekijöiden, tutkijoiden, sekä päättäjien kesken. (ICF 2004.)

ICF -luokituksessa korostetaan vammaisen henkilön osallisuutta ja osallistumista toimintaan elinympäristössään. Näkökulma korostaa vammaisen henkilön yksilöllistä toimintakykyä, osallistumiselle välttämättömiä suorituksia, sekä mahdollisuutta toimia vammasta huolimatta, ei hänen puutteitaan. Vammaisuuden aiheuttama haitta ei enää olekaan muuttumaton tila, vaan siihen voidaan vaikuttaa myös yhteiskunnan toiminnan muutoksilla ja myönteisimmillä asenteilla vammaisuutta ja elämän monimuotoisuutta kohtaan. (Lampinen 2007, 31–32.)

ICF -luokitusta on kuitenkin kritisoitu liian lääketieteelliseksi, vain viranomaistoimintaa palvelevaksi luokitteluksi, joka helposti tekee vammaisista ihmisistä objekteja ja tutkimuskohteita. Objektina oleminen helposti vähentää ja vaikeuttaa vammaisten ihmisten valtaistumista, ja omien kulttuurimuotojen muodostumista ja leviämistä. ICF -luokituksen käytön eettisten ohjeiden niukkuutta on myös kritisoitu, koska luokituksen vaikuttavuus maailman laajuisesti on merkittävä. (Vehmas 2005, 114.)

Sosiaalinen vammaistutkimus käynnistyi 1970- ja 1980- luvuilla Englannissa ja Yhdysvalloissa. Sosiaalisessa lähestymistavassa tarkastelun painopisteenä ovat sosiaaliset tekijät, jotka vaikeuttavat vammaisen ihmisen elämää ja heidän osallistumisestaan yhteiskunnassa, selitysmalleihin sisältyy selkeästi poliittinen ulottuvuus. Olennaisinta ei ole keskittyä korjaamaan yksilöitä vaan yhteiskunnan rakenteita. Sosiaalisen vammaistutkimuksen piirissä monet tutkijat ovat itsekin vammaisia ihmisiä, joten tutkimuksen yhdeksi päämääräksi on muodostunut vammaisten ihmisten oikeudet. Monet vammaistutkijat näkevät erityisoppilaitoksien olevan ristiriidassa tasa-arvon periaatteiden kanssa. Vammaiset lapset ovat riippuvuussuhteessa eri

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

ammattiauttajiin nähden ja eristyksissä, sekä koulutuksellisesti, että sosi-
aalisesti ikätovereistaan. (Vehmas 2005, 115–125.)

Vahva pohja osallisuudelle ja yhdenvertaisuudelle, Suomen vammaispoliittinen ohjelma, VAMPO, 2010–2015 linjaa suomalaisen yhteiskunnan vammaispoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Tavoitteiden kansainvälisenä viitekehyksenä on YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus, ja sen ratifioiminen Suomessa. Vammaisten henkilöiden sosioekonominen asema, koulutus ja opiskelu, erityispalvelut, sekä tukitoimien saatavuuden parantaminen maan laajuisesti ovat myös VAMPO:n prismassa. Yhteiskunnan esteettömyyden vahvistamista ja lisäämistä painotetaan erityisesti ohjelmassa. Kulttuuri ja vapaa-ajan mahdollisuuksien laajentaminen, sekä niiden helpompi saatavuus vahvistaa osallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Vammaistutkimuksen kehittäminen nousee myös merkittävänä teemana esille vammaispoliittisessa ohjelmassa. Suomen vammaispoliittisen ohjelman toteutuminen ja seuranta on annettu Valtakunnalliselle Vammaisneuvostolle. (Vahva pohja osallisuudelle ja yhdenvertaisuudelle 2010, 29–150.)

4 ERITYISNUOREN KEHITYKSEN HAASTEITA

Nuoruus on elämänvaihe, jonka aikana yksilö etsii voimavarojaan, minuuttiaan ja identiteettien. Nuori saa voimavaroja mielenterveytensä tueksi päivittäisistä onnistumisen kokemuksista, tähän hän tarvitsee suotuisaa ja tukevaa kasvuympäristöä. Ihmissuhteet, hyvä itsetunto, luottamus ja kiinnostus omaan elämään ovat hänen todellisia voimavarojaan. (Noppari 2004, 315–316.)

Vammatietoisuuden rakentuminen on hidas prosessi; lapsi tarvitsee tietoa vammastaan oikeaan aikaan, riittävän pieninä osina, jotta hän kykenee rakentamaan sen osaksi minäkuvaansa. Minäkuvan rakentuminen vammaiselle lapselle on vaikeaa, koska hän ei kykene käyttämään kehoaan ja sen osia, kuten muut lapset. Vanhempien käytössä olevat voimavarat, heidän sosiaalinen toimintakykynsä, sekä suhtautumisensa lapsen pysyvään vammaan vaikuttavat merkittävästi lapsen minäkuvan kehittymiseen. Vanhemmat voivat myös uupua ja kyllästyä lapsen vammaisuuteen. Vaikeasti ymmärrettävät oireet, kuten hahmotus- ja oppimisvaikeudet aiheuttavat herkästi kyllästymisen tunteita. Vanhemmat voivat pukea tiedostaman uupumuksensa ylenpalttisen omistavaksi ja kasvua tukahduttavaksi rakkaudeksi. (Lampinen 2007, 34–35; Moilanen 1996, 315-316.)

Nuoruuden keskeiset kysymykset, joihin kasvatusyhteisössä tulisi antaa vastauksia, ovat: Kuka minä olen?, Mitä minä haluan?, Mihin minä kykenen? Hyvä vammaispuhe edellyttää, että myöntää olevansa ihminen, jolla on pysyvä vamma. Tällöin on kyettävä hyväksymään ne asiat, joissa

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

vamman vuoksi tarvitsee muiden ihmisten apua ja tukea. (Lampinen 2007, 35–36.)

Kolmasosa kehitysvammaisista, 60 % CP-vammaisista ja joka toinen autistinen ihminen ei pysty puhumaan ollenkaan, tai puhe on niin epäselvää, ettei vieras ihminen kykene sitä vaikeuksista sitä ymmärtämään. (Lampinen 2007, 78.) Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikaatiomenetelmät, AAC -menetelmät, ovat nuoren apuna ja tukena hänen ilmaisussaan. Niiden käyttö vaatii kuitenkin kanssaihmisiltä perehtymistä ja tilannekohtaista aikaa, sekä halua pysähtyä tilanteeseen. Vuorovaikutuksellisen osallistumisen keskeisiä tekijöitä ovat nuoren kyvyt kielelliseen vuorovaikutukseen ja hänen sosiaalinen taitavuutensa. Kielellä on suuri merkitys nuoren kehittämisessä omaksi persoonakseen. Kielellisten taitojen ja tunteiden säätelyn arvellaan olevan yhteydessä toisiinsa. Tunteiden käsittely tapahtuu usein niiden nimeämisen avulla, johon vammaisen nuori tarvitsee aikuisen apua, sekä tunteiden nimeämiseen, että niiden tunnistamiseen. (Sinkkonen 2007, 43–46.)

Vammaisuuden ja seksuaalisuuden yhdistäminen kulttuurissamme on vaikeaa jo asennetasolla. Yksityisyyden puute ja vamman aiheuttamat rajoitukset saattavat estää kaverisuhteiden muodostumisen ja seksuaalisen kiinnostuksen syntymisen. Itsetyydytyksellä on todettu olevan edullinen vaikutus kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Se auttaa nuorta tulemaan tietoiseksi omasta kehostaan ja siitä, miten haluaa tulla kosketetuksi silloin, kun kyse ei ole avustamisesta. Nuorta on tärkeää tukea oman seksuaalisuutensa etsimisessä ja löytämisessä. Usein vaikeavammaisia henkilöitä, jotka tarvitsevat paljon apua päivittäisissä toimissaan, käsitellään sukupuoleettomina. (Lampinen 2007, 154–158.)

Nuoren hyvä suhde vanhempiinsa tukee hänen mielenterveyttään ja auttaa nuorta omassa itsenäistymisessään. Tässä kehitysvaiheessa kaverisuhteiden merkitys korostuu. Kaverit muodostavat vertaisryhmän, jossa yhteenkuuluvuuden tunne on voimakasta. Samankaltaisuuden kautta nuoret hakevat hyväksyntää, joka tukee psyykkistä hyvinvointia. (Eronen, Kanninen, Katainen, Kauppinen, Lähdesmäki, Oksala & Penttilä 2003, 125–127.)

Vammaisella nuorella on usein aikuiskontakteja; ohjaajia, terapeutteja, opettajia, hoitohenkilökuntaa. Nuori kokee herkästi, ettei hän ole omana itsenään hyväksyty, vaan hänestä pyritään erilaisin toimenpitein tekemään vammattonta ihmistä. Vasta vammattomana ihmisenä hän olisi riittävän hyvä ansaitakseen edes vanhempiensa rakkauden. Vanhempien käsitykset vaikuttavat voimakkaasti siihen, miten nuori kykenee itsenäistymään. (Lampinen 2007, 66–67.)

Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden kehitykseen vaikuttavia tekijöitä mielestäni ovat muun muassa minäkuvan, sekä kehon hahmottaminen ja

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

hyväksyminen. Vaikuttavia tekijöitä ovat myös vanhemmista irtaantumi-
nen ja itsenäistymistaitojen harjoittelu, sekä samankaltaisten nuorten kans-
sa opiskelu ja asuminen asuntolassa. Koulutuksen aikana moniammatilli-
nen työryhmä miettii opiskelijan ja hänen vanhempiansa, sekä nuoren yh-
teistyöverkoston kanssa nuoren tarvitsemia tukipalveluita koulutuksen jäl-
keen tavoitteena nuoren itsenäinen elämä. Opiskelijan mielenkiinnon he-
rättäminen erilaisiin vapaa-ajan harrasteisiin tukevat nuoren itsenäistymis-
tä, sosiaalistumista, sekä valtaistumista.

5 YHTEISÖLLISYYS ASUNTOLASSA OPISKELIJAN MIELENTERVEYTTÄ TUKEVANA VOIMAVARANA

Yleisimmillään käsite yhteisö viittaa ihmisten väliseen vuorovaikutuksen
tapaan, yhteisyyteen, ihmisten väliseen suhteeseen tai siihen, mikä on tie-
tylle ihmisryhmälle yhteistä. yhteisöä on usein pulmallista käyttää yleisenä
käsitteenä, koska sen käyttö ja merkitykset jäävät usein epäselviksi. (Kai-
pio 2000, 11.)

Kaukonen (2003) kuvaa eri tutkimusten näkemyksiä yhteisöllisyydestä.
Yhteisöllisyyteen kuuluu, yhteenkuuluvuuden tunne, yhteinen toiminta,
sosiaalinen tuki, sosiaalinen vuorovaikutus, yhteinen sosiaalinen todelli-
suus, toiminnallinen yhteys, tietojen ja kokemusten jakaminen, sekä yhteis-
sen haasteen ja vuorovaikutuksen elementtejä (Lehtonen 1990, Stoner
1992, Seikkula 1994, Asikainen 1996, 1999). Lisäksi Kaukosen mukaan
eri tutkijat kuvaavat; yhteisöllisyys edellyttää pyyteettömyyttä, kiinnostus-
ta ja välittämistä toisia ihmisiä kohtaan, hyväntahtoisuutta, solidaarisuutta
ja toisista ihmisistä huolehtimista (Bracht 1990, Wenger 1991, Kalkas &
Sarvimäki 1993). Yhteisöllisyyden puute näkyy esimerkiksi turvattomuus-
tena, pahoinvointina, mielenterveysongelmina ja yksinäisyytenä. (Parviai-
nen 1998.)

Yhteisöllisyyteen on myös oppilaitoksilla velvoite. Asetus ammatillisesta
koulutuksesta 811/1998, 9§ velvoittaa järjestämään opetukseen toimintaa,
joka pyrkii vahvistamaan kulttuuriperintöä ja arvopohdintaa. Yhteisöllii-
syyden tavoitteena valmentavassa ja kuntouttavassa opetuksessa on mah-
dollistaa kaikkien yhteisön jäsenten vastuuta ja vuorovaikutusta ympäröi-
vän yhteiskunnan kanssa. Parhaimmillaan se on mahdollisuus nuorelle tul-
la kuulluksi ja nähdyksi, ja nuori voi kokea yhteenkuuluvuuden tunteen.
Yhteisöllisyys luo turvallisuutta ja mahdollisuuden kokeilla uusia asioita.
(Opetushallitus 2010,51.)

Asuntolassa yhteisöllä tarkoitetaan kasvatusyhteisöä, johon kuuluu oppi-
laiden / opiskelijoiden lisäksi asuntolan henkilökunta. Yhteisyys kasva-
tusyhteisössä kehittyy vuorovaikutuksen avulla ja jäsenten ryhmäidenti-
teetti muotoutuu konkreetin toiminnan seurauksena. (Kaipio 2000, 12.)

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

Yhteisön pienin yksikkö on yksilö, ja pienin hoitava yksikkö on kahden välinen suhde on nuoren ja työntekijän. Työntekijän suuntautuminen hoito- ja kasvatustyöhön, työrooli ja tietoisuus itsestä kasvattajana ovat merkittäviä tekijöitä. Kun työntekijä pyrkii ymmärtämään nuorta, hänen tulisi katsoa myös sisäänpäin ja yrittää ymmärtää omia motiivejaan ja toimintaansa. (Sinkkonen & Pihlaja 2000, 55.)

Tässä opinnäytetyössä yhteisöllisyydellä tarkoitetaan Aitoon koulutuskeskuksen asuntolassa toimivia erilaisia ryhmiä; opiskelijoiden keskinäisiä ryhmiä, opiskelijoiden ja henkilökunnan ryhmiä. Henkilökunnan keskinäiset tapaamiset ja keskustelut ovat myös osa yhteisöllisyyttä Aitoon koulutuskeskuksessa.

5.1 Vuorovaikutus nuoren kanssa

Erilaisten nuorten kanssa työskentely vaatii työntekijältä laaja-alaista osaamista. Asiantuntijuus vaatii rohkeutta, uskallusta ja halua kyseenalaistaa oma osaaminen, oppia muilta ja jakaa osaamistaan. Asiantuntijuutta voi myös jakaa asiakkaan kanssa, asiakkailla on paljon tietoa omasta elämästään, vammastaan ja sairauksistaan. Vuorovaikutustilanteessa kohtavat asiakkaan ja työntekijän asiantuntijuus. Työntekijällä on kuitenkin ammatillinen vastuu vuorovaikutustilanteessa. Erityisen suuri vastuu on silloin, kun työntekijä tuo työyhteisössään esiin nuoren toiveita ja ajatuksia hänen puolestaan. Työntekijän tulee keskittyä kuuntelemaan ja olemaan avoin nuoren esille tuomille asioille, tarkoituksena on luoda yhteinen ymmärrys vuorovaikutustilanteessa. Tällaisessa dialogisessa vuoropuhelussa pyritään pitkittämään omien mielipiteiden muodostamista, työntekijä voi olla myös tietämätön ja luottaa nuoren omaan asiantuntijuuteen. (Vilen, Leppämäki & Ekström 2005, 58–59, 65.)

Opiskelijan edellytykset opiskelijälähtöiselle ohjaustoiminnalle ovat usein haastavat, ammatillisella erityisopiskelijan vastuullisuus omaan opiskeluun on usein opiskelun alkaessa vielä selkiintymätöntä ja opiskelijan motivaatio opiskeluun kohtaan voi peittyä arjen hallintaan ja päivästruktuurin omaksumiseen. Lisäksi opiskelijan voi olla vaikeata ymmärtää ohjauksen tavoitteellisuutta. (Kääriäinen, Lahdenperä & Kyngäs 2005, 29–30.)

Työntekijä voi kokea jonkun nuoren kanssa yhteistyön sujuvaksi ja toisen kanssa hyvin haasteelliseksi. Vuorovaikutukseen vaikuttavat selvästi muutkin tekijät kuin sanat, eleet ja ilmeet. Työntekijä voi aistia hyvin pienistä asioista, kuten katseesta tai nuoren olemuksesta, nuoren mielentilan. Tämä vuorovaikutus tapahtuu tasolla, jota kutsutaan intuitiiviseksi viestinnäksi. Arkikielessä puhutaan saman aaltopituuden löytämisestä. Vaikeampaa onkin silloin kun yhteys ei pelaa, tulee tyhjä ja turhautunut olo, työntekijä voi kokea, ettei saa vastaanottajaa ymmärtämään sanomaansa. Joskus työntekijä kokee ymmärtäneensä hyvin asiakasta, mutta asiakas ei koe

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

tulleensa ymmärretyksi. Tällaista tilannetta on hyvä pohtia yhdessä asiakkaan kanssa. Eläytyminen nuoren ajatuksiin ja tunteisiin vaatii työntekijältä tahtoa ja halua kehittää persoonaansa työväliseenä. Eläytyvä työote luo voimaantumisen tunnetta, sekä nuorille, että työntekijälle. (Dunderfelt 2001, 23–24; Vilen ym. 2005, 71–72.)

Persoona on ammattiauttajan työväline, erilaiset persoonat – rauhalliset, hiljaiset, puheliaat, huumorintajuiset, räväkät – tuovat rikkautta vuorovaikutustilanteisiin. Työntekijä voi itsetuntemustaan lisäämällä kehittää omaa persoonaansa. Asiantuntijuuteen kuuluu sekä persoona että työroolia. Työntekijä voi myös kokea, ettei viihdy työroolissaan alkaen turvautua enemmän rutiineihin kuin itsensä kehittämiseen. Oman työroolin kehittäminen jaksamista tukeväksi alkaa pohdinnasta, mikä työroolissani ei onnistu, mikä vie voimia ja mikä auttaa kohtaamaan haasteita. Työntekijän aitoutta kuvastaa se, että hän pystyy vuorovaikutustilanteissa yhdistämään oman inhimillisyytensä ammattirooliin. (Vilen ym. 2005, 60.)

5.2 Yhteistyö perheiden kanssa

Perhe on osiensa summa, jossa kaikki perheenjäsenet vaikuttavat toisiinsa. Perheessä on paljon kykyjä ja voimia selvitä vaikeistakin tilanteista. Perheet tekevät hyvin erilaisia valintoja arjen tilanteissa. Vammaisen lapsen perhe joutuu jo hyvin varhain tekemisiin eri ammattihenkilöiden kanssa ja lapsen vamma tuo perheelle paljon lisätöitä. Perhe voi kokea olevansa viranomaisverkoston arvioinnin ja kontrollin kohde. Perhe on kuitenkin aina asiantuntija lapsensa arkipäivän toiminnoissa ja hänen kasvunsa tukemisessa. (Lampinen 2007, 41–42.)

Lapsen kasvaessa erot terveeseen lapseen näkyvät selkeämmin. Vammaisen lapsen ja nuoren perheessä ei ole odotettavissa helpotusta arkeen ennen kuin nuoren aikuistuttua, ja mahdollisesti muutettua kotoa pois. Vammaisen lapsen vanhemmille aiheuttavat suurempaa huolta työstä pois-
saolot, parisuhteen kestäminen, lapsen terveyden tila, lapsen riippuvuus vanhemmistaan, kuin terveen lapsen perheelle. Usein myös vammaisen lapsen perheen vapaa-aika on järjestettävä uudelleen. Huoli lapsen tulevaisuudesta vaikuttaa koko perheen jaksamiseen. Nuoren aikuistumista haittaa, jos vanhemmat ovat ylisuojelevia. Vanhemmat voivat myös purkaa syyllisyydentunteitaan ylimääräisellä hoidolla ja kuntoutuksella. (Aphonen 2008, 120; Walden 2006, 227.)

Vanhemmilla on erilaisia rooleja, kuten äidin/isän rooli, asiantuntijan rooli, ja kuntouttajan rooli. Heillä voi olla erilainen tapa käsitellä vammaisuuden aiheuttamaa stressiä. Isä voi työstää suhtautumistaan vammaan esimerkiksi paneutumalla kodin muutostöihin ja apuvälineisiin. Äiti voi puolestaan sitoutua kiinteämmin lapsen kuntoutukseen ja hoitoon. Isän osallis-

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

---

tumisen on todettu vähenevän suorassa suhteessa lapsen vamman vaikeu-
tumiseen. (Lampinen 2007, 44–45; Walden 2006,241.)

Erityistä tukea tarvitsevien nuorten kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön
vaikuttaa nuoren arjenhallinnan taidot ja opiskelun kokonaisvaltainen tu-
keminen. Eri koulutuksen vaiheet vaikuttavat yhteistyön määrään ja laa-
tuun, erityisesti nuoren oppimispolun siirtovaiheet. (Opetushallitus 2010,
52–53.) Siirtovaiheita ovat esimerkiksi nuoren jatkaminen peruskoulusta,
tai työelämästä Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijaksi. Seuraava siirto-
vaihe tulee nuoren opiskelujen päättyessä, jolloin luodaan nuoren kanssa
yhteistyöverkosto hänen, sekä kotipaikkakunnan eri toimijoiden välillä.

6 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa tietoa, joka auttaa ymmärtämään
ja tukemaan Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoita oman elämänsä vai-
kuttajina henkilökunnan kuvailemina.

Opinnäytetyön avulla pyritään tunnistamaan mielenterveyttä tukevia ja
edistäviä arkikäytäntöjä Aitoon koulutuskeskuksen asuntolassa.

Opinnäytetyön avulla pyritään tunnistamaan nuoren tukemista ja edistä-
mistä haittaavia arkikäytäntöjä Aitoon koulutuskeskuksen asuntolassa.

Opinnäytetyön tarkoituksena on auttaa henkilökuntaa tunnistamaan yhtei-
sön mahdollisuudet tukea opiskelijan mielenterveyttä Aitoon koulutuskes-
kuksen asuntolassa.

Opinnäytetyön tarkoituksena on olla jatkotutkimus vuonna 2008 tehtyyn
Sinä ja minä liikennevaloissa. Aitoon koulutuskeskuksen ja Ruskeasuon
koulun opiskelijoiden mielenterveyden tukeminen ja edistäminen asunto-
lassa, asuntolahenkilökunnan kokemana – kehityshankkeelle.

Tämän opinnäytetyön tutkimustehtävänä on tutkia asuntolan henkilökun-
nan kokemuksia opiskelijoiden mielenterveyden tukemisesta ja edistämi-
sestä asuntolassa.

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

7 AINEISTON KERUU JA ANALYYSI

7.1 Fenomenologinen tutkimus

Fenomenologisessa ihmiskäsityksessä keskeistä on ihmisen kokemus, ihmisten kokemuksilleen antama merkitys ja yhteisöllisyys. Fenomenologiassa lähestymistavassa ihmisen kokemukset ovat tutkimuskohteena. Fenomenologia pyrkii kuvaamaan ihmisen kokemusta sellaisenaan eli ihmisen omaa elämistodellisuuttaan. Fenomenologisessa ajattelussa merkitys teoria perustuu ajatukseen, että ihmisen toiminta on tarkoituksen mukaista, tietoista, tavoitteellista, ja ihmisen todellisuudessa on merkityksiä. Merkitykset eivät ole synnynnäisiä, vaan ne ovat ihmisen elinyhteisön muovauksia. Fenomenologisen tutkimuksen tarkoitus on tiedostaa kokemuksia, josta ei vielä ole ajateltu. (Lukkarinen 2001, 116–117; Tuomi & Sarajärvi 2006, 34–35.)

Fenomenologiassa tutkijalla tulee olla esiymmärrys tutkimuskohteestaan eli tutkimuskohteensa aikaisempi suhde, kiinnityspinta, jotta hän voi nostaa näkyväksi, sekä tietoiseksi tavanomaisen tutun asian tai ilmiön. Tutkimuksen tavoitteena hoitotieteessä on avata ja avartaa henkilökunnalle asiakkaiden kokemuksia ja merkityksiä heidän elämästään. Fenomenologisen tutkimustulosten kautta, myös hoitotyöntekijöiden omat kokemukset hoitotyöstä nousevat esille. Laajapohjainen tutkimustyö tiedostaa hoitotyön käytäntöjä, syventää, täsmentää, sekä kehittää hoitotyön koulutusta. (Lukkarinen 2001, 121–124.)

Fenomenologinen tutkimus on suvaitsevaa, siihen ei kuulu tieteenalojen erottelu. Fenomenologialla on pitkä historia, koska fenomenologia ei ole pelkästään tutkimusmetodi, vaan se on myös filosofinen suuntaus. Filosofisena suuntauksena se oli Saksassa ja Ranskassa aina 1800-luvun lopulta 1900-luvun puoliväliin asti. Kuvaileva ja tulkitseva fenomenologinen lähestymistapa hoitotieteessä on ollut suosiossa Yhdysvalloissa viimeiset kolmekymmentä vuotta. Suomalaisessa hoitotieteen tutkimuksessa fenomenologista metodologiaa on käytetty 1990-luvulta alkaen. (Lukkarinen 2001, 116–125.)

7.2 Opinnäytetyön toteuttaminen

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmä oli luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen. Sen tarkoituksena oli hankkia kuvailevaa tietoa Aitoon koulutuskeskuksen asuntolan henkilökunnan kokemuksista nuorten mielen-terveyden tukemista edistävästä ja estävästä tekijöistä. Opinnäytetyön tavoitteena

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

oli lisätä henkilökunnan tietoisuutta arjen käytäntöjen vaikuttavuudesta
nuorten mielenterveyden tukemiseksi.

Opinnäytetyö on jatkotutkimus Sinä ja minä liikennevaloissa. Aitoon kou-
lutuskeskuksen ja Ruskeasuon koulun opiskelijoiden mielenterveyden tu-
keminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana –
kehittämishankkeelle vuodelta 2008 (Rantanen & Ruusulaakso 2008)

Tämän opinnäytetyön tiedonantajia olivat Aitoon Koulutuskeskuksen
asuntolassa toimivat työntekijät. Tiedonantajiksi valitsin kaikki päätoimi-
sesti asuntolassa työskentelevät ohjaajat. Päätoimisuus tässä opinnäyte
työssä tarkoittaa asuntolassa työskentelemistä enemmän kuin yhtenä iltana
viikossa. Lisäksi kutsuin yhden tiedonantajan päivävuorosta, joka oli kak-
siviikkoa aiemmin tiedon keruuta siirtynyt iltavuorosta päivävuoroon. Hä-
nellä on vankka kokemus asuntolan ohjaajan työstä. Tiedon antajiin kuu-
luivat lisäksi yöohjaajat. Yhteensä tiedonantajia oli kolmesta henkeä.
Tiedonantajilta tieto kerättiin kyselylomakkeella. Kyselylomake sisälsi
kuusi avointa kysymystä. Kyselylomake oli sama kuin vuonna 2008 kehit-
tämishankkeen kysymykset Aitoossa. Avoimella kysymyksellä tarkoite-
taan kysymystä, jonka jälkeen kyselylomakkeeseen jätetään tyhjiä rivejä
vastauksen kirjoittamista varten. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 1997,193–
194.)

Tiedonantajat saivat henkilökohtaisen kutsun saapua 17.11.2011 Lyylin
tuvalle, joka on erillinen, rauhallinen rakennus Aitoon koulutuskeskuksen
pihapiirissä. Tässä tilaisuudessa tiedotettiin opinnäytetyöstä, sen etenemi-
sistä, sekä tiedon antajien oikeudesta keskeyttää tutkimukseen osallistu-
mista välittömästi, tai myöhemmin. Tilaisuudessa korostin tutkimuksen
luottamuksellisuutta, tarkoitusta, ja merkitystä asuntolan työntekijöille,
sekä koko koulutuskeskuksen työyhteisölle. Tämän jälkeen tiedonantajat
allekirjoittivat suostumuksensa opinnäytetyöhön osallistumisesta. Allekir-
joitusten jälkeen jaoin tiedonantajille kirjekuoren, joka sisälsi saatekirjeen,
sekä kyselylomakkeet paperiliittimillä yhdistettynä. Tiedonantajat kirjoit-
tivat rauhallisen, omistautuvan ilmapiirin vallitessa, suurella pieteetillä.
Kyselylomakkeen kirjoittamisen aikana oli tarjolla mehua ja keksejä. Ai-
kaa vastaamiseen käytettiin 1-1,5 tuntia. Vastattuaan tiedonantajat laittoi-
vat vastauslomakkeen kirjekuoreen, jonka he itse sulkivat. Kirjekuoret oli-
vat identtiset. Palauttaessaan vastauskuoret jaoin tiedonantajille kiitoksek-
si kertakäyttöisen pikakylmäpussin. Yöohjaajat vastasivat kyselylomak-
keeseen samana yönä asuntolan toimistossa. He sulkivat vastatun kysely-
lomakkeen samanlaiseen kirjekuoreeseen kuin iltaohjaajat. Toimitin yöoh-
jaajille myös kiitokseksi pikakylmäpussit.

Olin paikalla koko kyselylomakkeen vastaustilaisuuden ajan 17.11.2011,
jolloin asuntolan työntekijöillä olisi ollut mahdollisuus esittää tarkentavia
kysymyksiä vastaamisen aikana, kysymyksiä ei esitetty. En ollut läsnä yö-
ohjaajien vastatessa kyselylomakkeeseen.

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

Tiedotustilaisuuden, ja sen jälkeisen kyselylomakkeen vastaustilaisuuden järjestäminen toteutui sijaistajien avulla, jonka toteutti hallintojohtaja Marita Sarkola.

Laadullisessa tutkimusmenetelmässä ei tutkimusaineiston määrää ennalta päätetä lopullisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään yhteisen kokemusmaailman havaitsemiseen, ja niiden merkitysten ymmärtämiseen. Tutkijan on päätettävä, milloin aineisto on riittävä suhteessa tutkimuskysymyksiin. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään aineiston kylläntymistä eli saturaatio – käsitettä. Aineiston saturaatio toteutuu, kun tutkimusaineistossa toistuu samoja asioita. (Hirsjärvi ym. 2007, 176-177; Lukkarinen 2001, 127.)

Avoimien kysymysten etuna on vastaajien mahdollisuus kirjoittaa kysyttävästä asiasta avoimesti, mitä heille vastaushetkellä tulee mieleen. Avointen kysymysten vastauksien on mahdollista osoittaa tiedonantajien asiaan liittyviä tunteita ja niiden eri voimakkuuksia. Avoimet kysymykset osoittavat vastaajien kysymysaiheesta omaavat tiedot, ja kuvaavat tiedonantajien motivaatiota kysyttävään asiaan. (Hirsjärvi ym. 2007, 196.)

Kysymyslomakkeen laadinnassa ei ole tarkkoja ohjeita, mutta sen laatiminen on haastavaa. Haasteena on kysymysten asettelu tarkasti, jotta ne tuottavat tutkimusongelmiin vastauksia. Kysymysten tulee olla selkeitä, ja yksiselitteisiä. Kysymys tulee helpommin ymmärretyksi, jos se on muodoltaan lyhyt. Kysymyksessä voidaan kysyä vain yhtä asiaa kerrallaan. Kysymysten laatimisen jälkeen kootaan lomake. Sen ulkoasuun tulee tutkijan kiinnittää erityistä huomiota. Ulkoasuun tulee olla siisti, ja luottamusta herättävä. Helposti vastattavat kysymykset asetetaan alkuun, jotta vastaaminen alkaa sujuvasti ja helposti. Kyselylomakkeeseen liitetään lähetekirjelmä, jossa kuvataan kyselyn tarkoitusta ja tärkeyttä. Läheteessä kiitetään vastauksesta, ja kerrotaan vastausten lähettämisohteet. (Hirsjärvi ym. 2007, 197–199.)

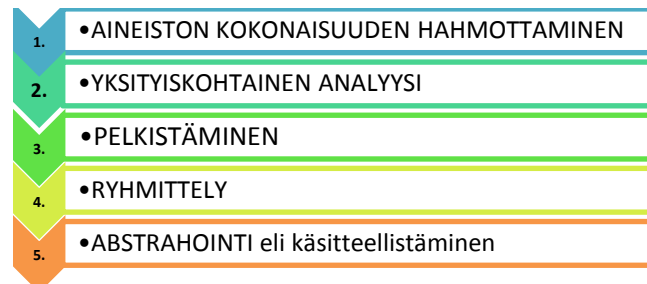
7.3 Sisällön analyysi

Sisällön analyysi on systemaattinen menetelmä, jossa kerätty aineisto luokitellaan tekstin sanojen, ja niistä koostuvien ilmaisujen mukaan. Luokittelu perustuu tutkijan induktiiviseen päättelyyn. Aineistosta nousevat keskeiset asiat kuvaavat kulloinkin tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä, ja siihen vaikuttavista tekijöistä. (Kylmä, Rissanen, Laukkanen, Nikkolainen, Juvakka & Isola 2008, 23–25.)

Tutkimusaineiston käsittelin sisällön analyysillä. ”Sisällön analyysillä pyritään saamaan kuvaus tutkittavasta ilmiöstä tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Analyysin lopputuloksena tuotetaan tutkittavaa ilmiötä kuvaavia kategorioita, käsitteitä, käsitejärjestelmä, käsitekartta tai malli.” (Kyngäs & Vanhanen 1999, 4-5.) Aineiston analyysi aloitetaan pelkistämällä ai-

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

neistosta tutkimustehtävään liittyvät ilmaisut. Pelkistämisen jälkeen aineistosta ryhmitellään samankaltaiset, ja erilaiset ilmaisut. Näin saadut ilmaisut käsitteellistetään eli abstrahoidaan. Abstrahoinnin tarkoituksena on jatkaa kategorioiden yhdistämistä niin kauan, kuin se on mahdollista. (Kyngeäs ym. 1999, 5-7; Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001,24.)

Kuvio 4. Sisällön analyysin eteneminen. (Kylmä ym. 2008,25.)

Keräsin aineiston kyselylomakkeella, jossa oli kuusi avointa kysymystä. Kysymyslomake oli sama, kuin vuonna 2008 kerätty tieto, jotta tulosten vertaaminen mahdollistuisi. ”Avoimet kysymykset sallivat vastaajien ilmaista itseään omin sanoin, osoittavat tunteidensa voimakkuuden” (Hirsjärvi ym. 2007).

Ennen kirjekuorien avaamista sekoitin kirjekuoripinon. Avasin kirjekuoret 18.11.2011. Avaamisen jälkeen poistin paperiliittimet, ja kokosin samat vastaukset yhteen. Kirjoitin kaikki vastaukset numerojärjestyksessä, niin että vastaukset olivat peräkkäin. Sekoitin vastauspinot, jotta puhtaaksikirjoituksen jälkeen vastauksia ei voida tunnistaa, tai liittää yhteen kirjoitusjärjestyksen perusteella. Tässä puhtaaksikirjoittamisvaiheessa kopion tarkasti jäljittelemällä käsinkirjoitettujen vastausten kieliasua. Tämän tarkoituksena oli häivyttää tiedonantajien tunnistettavuus. Tämän jälkeen vielä tarkastin alkuperäisten vastauslomakkeiden, ja puhtaaksi kirjoitettujen vastauksien ulkoasun yhteneväisyyden. Ensimmäinen vaihe eli pelkistäminen oli valmis 21.11.2012.

Aineisto lepäsi kuukauden. Aineiston ensimmäisen ryhmittelyn tein 17.12.2011, jossa koodasin samankaltaiset ilmaisut yhteen, ja merkitsin ne eri väreillä, jotta ne olivat helpommin tunnistettavissa. Värien käyttö lisää myös analysoinnin luotettavuutta, koska tällä menetelmällä ei vahingossa jää analysoimatta tietoa. Ryhmittelyn lisäksi muodostin ensimmäiset käsitekategoriat eli abstrahoin aineiston.

Abstrahointi jatkui 15.1.2012, jolloin muodostin toiset käsitekategoriat. Kategorioiden muodostamisessa, sekä nimeämisessä vahvistin osaamistani ohjauskeskusteluissa yliopettaja Ulla Peltosen kanssa.

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

Latvala ym. (2001, 21–25) mukaan sisällön analyysillä pyritään saatu tutkimusaineisto tiivistämään. Tiivistämisen avulla voidaan tutkittavaa aineistoa kuvailla yleistävästi ja lyhyesti. Olennaista on myös tutkittavien ilmiöiden suhteiden selkeä kuvaaminen, tutkimustehtävästä ja tutkimusaineistosta riippuen.

8 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

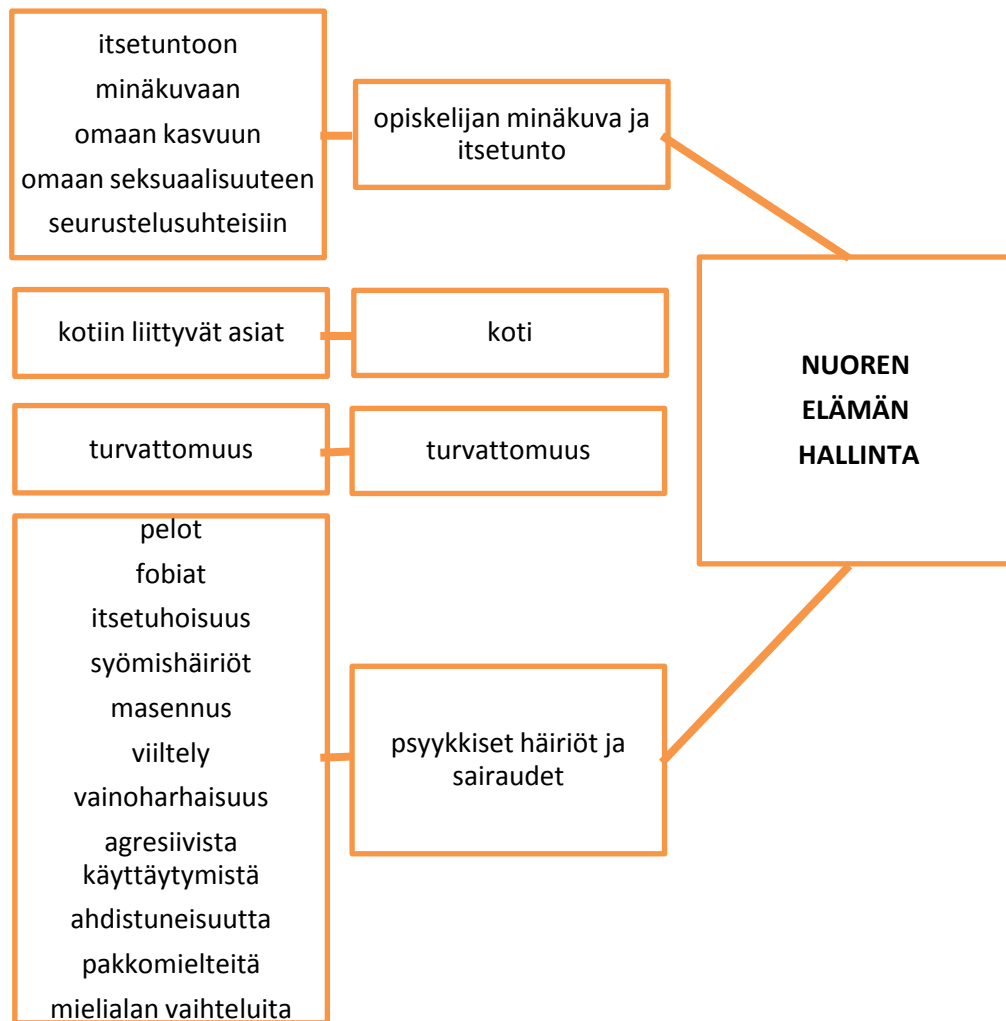
Tällä opinnäytetyöllä halusin kuvata ja edistää asuntolan tekemää mielen-
terveystyötä Aitoon koulutuskeskuksessa. Nuorten viettämä aika asuntolassa on merkittävä; keskimäärin 3-4 vuotta. Asuntolan ilmapiirillä, toimintakulttuurilla, ja ympäristöllä on, on merkitystä nuoren kehitykselle, sekä mielen-
terveyden tukemiselle ja edistämiseksi. Opinnäytetyö on jatko-tutkimus vuonna 2008 toteutetulle Sinä ja minä liikennevaloissa, Aitoon koulutuskeskuksen ja Ruskeasuon koulun opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana kehittämishankkeelle.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata asuntolahenkilökunnan tekemää työtä nuoren mielen-
terveyden tukemiseksi. Opinnäytetyössä on kuvattu yhteisöllisyyttä asuntolassa, sekä asuntolan arjessa tapahtuvaa nuorten tukemista oman elämänsä vaikuttajina. Lisäksi opinnäytetyössä kuvataan nuorten perheiden, ja huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä.

Tämän opinnäytetyön tutkimustulokset on esitetty tekstinä, sekä kategorioiden avulla. Kategoriat sisältävät ala- ja yläkategorioita. Tuloksia on elävöitetty asuntolan työntekijöiden kirjoittamista vastauksista poimituilla lainauksilla.

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

8.1 Millaisia mielenterveyteen liittyviä asioita kohtaat nuorten kanssa asuntolan arjessa?

Kuvio 5. Henkilökunnan kohtaamat nuoren mielenterveyteen liittyvät asiat asuntolassa.

... ”nuorten kasvuun liittyviä pelkotiloja”...

... ”epärealistisia minäkuvia omasta kyvykkyydestä/
kykenemättömyydestä”...

... ”suorituspainet koulunkäyntiin kotoa päin”...

... ”seurustelusuhteet joko koulussa tai ulkopuolella”...

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

...”väkivaltaiset tai sairauden takia häiriökäyttäytyvät”...

...”sairauksiin liittyvät ajatukset ja välinpitämättömyys itsehoidosta”...

Vastaajat olivat havainneet runsaasti erilaisia mielenterveyteen liittyviä psyykkisiä häiriöitä ja sairauksia. Psyykkisiä sairauksia kuvattiin tässä tutkimuksessa tarkemmin, kuin vuonna 2008. Opiskelijan minäkuvaan ja itsetuntoon liittyvät tekijät nousivat erilleen kotiin liittyvistä asioita. Tässä tutkimuksessa nousi esille myös turvattomuus, joka ei noussut vuoden 2008 kehittämishankkeessa. Vuonna 2008 pääkategoriaksi nousi samalla tavalla nuoren elämänhallinta, mutta alakategorioiksi muodostuivat itsenäistymiseen ja mielenterveyteen liittyvät asiat.

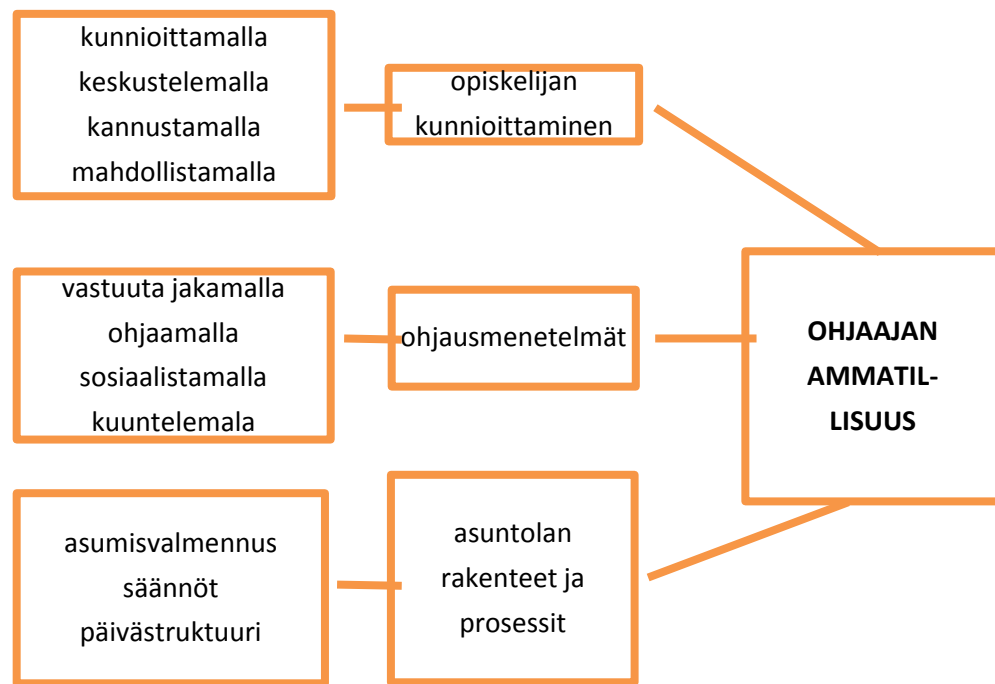
Nuoruusikä on vaativa kehitysvaihe, jossa fyysinen ja psyykinen kehitys yhdistyvät toisiinsa. Tämä kehitysvaihe koskettaa koko perhettä. Nuori kokeilee omia rajojaan, ja käyttäytyminen, sekä omia vanhempiaan, että muita aikuisia kohtaan saattaa muuttua hyvinkin nopeasti. Toisaalta nuori edelleen kaipaa turvallisuutta, ja riippuvuussuhdetta omiin vanhempiinsa. Nuori etsii ratkaisuja elämälleen keinolla, jotka voivat ulkopuolisen silmin näyttää kyseenalaiselta. Nuoret käyvät läpi fyysisiä muutoksia, jolloin keskittyminen omaan ulkonäköön ja siinä oleviin erilaisuuksiin korostuu. Nuori vertaa itseään ikätovereihin tuntien olevansa muita kypsymättömämpi. Hän pohtii suhdettaan vanhempiinsa ja perheeseensä, sekä käy läpi myös lapsuuttaan surren sen menettämistä. Itsenäistymisen ja oman identiteetin lujittumisen myötä nuori tarkastelee itseään myös yhteisön jäsenenä. (Aalberg 1999, 56–57.)

“Aitoon ilmapiiri” ei ole vamma tai diagnoosi lähtökohtaista toimintaa, vaan lähtökohtana ovat kaikissa kohtaamisissa opiskelijan vahvuudet ja tuen tarpeet.

Hyvän itsetunnon perusta on hyväksyminen itsestään sellaisena kuin on. Itsensä hyväksyminen edellyttää tuntemista ja tunnustamista. Nuoren hyväksyntä ja positiivinen palaute ympäristöstään tukee itsetunnon kehittymistä. Alisuoriutuminen on suojamuuri, jolla nuori yrittää puolustaa heikkoa sisintään. Pois oppiminen alisuoriutumisesta edellyttää, että nuori saa alisuoriutumisen tilalle esimerkiksi positiivista palautetta, rakkautta ja hyväksytyksi tuleminen tunteita. Nuoren täytyy kokea sisäistä rauhaa ja tilaa itselleen, eikä esimerkiksi tyydytä vanhemman vaatimuksia ja odotuksia. (Kiiänmaa 2009, 73–81.)

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

8.2 Miten tuet nuorten itsenäistymistä asuntolan arjessa?

Kuvio 6. Nuorten itsenäistymisen tukemiseen käytettyjä keinoja asuntolassa.

Vastaajat kuvasivat ohjaajan ammatillisuuden pääkategoriaksi, ja sen alakategorioiksi opiskelijan kunnioittamisen, ohjausmenetelmät, sekä asuntolan rakenteet ja prosessit. Vuonna 2008 nousi pääkategoriaksi ammatillinen työnote, ja sen alakategorioiksi arvostaminen, tukeminen ja olemalla turvallinen aikuinen.

...” antamalla mahdollisuus onnistumisille kuin myös epäonnistumisille, eikä tuomita heti ensimmäisestä virheestä”...

...”antamalla vastuuta esim. muutto vähemmän valvotun asuntolaan”...

...”kannustamalla sosiaaliseen kanssakäymiseen muiden kuin oman ryhmän kanssa”...

...”pitää muistaa olla itse tilanteessa olla aidosti läsnä ja se aikuisen malli”...

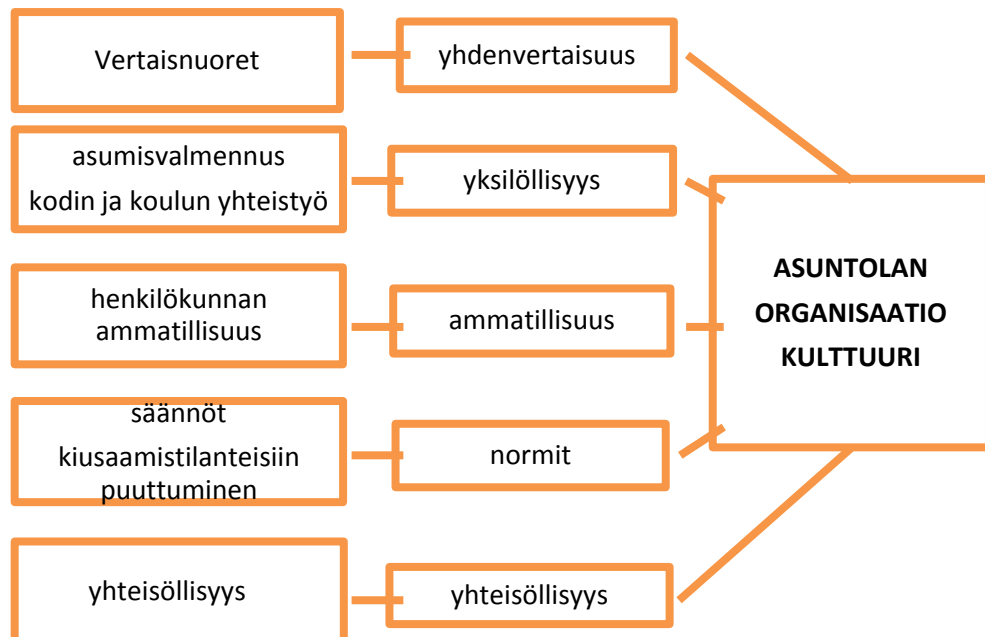
“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

**...”kaikkein tärkeintä on antaa nuorelle aikaa ja huomi-
oida yksilönä ja tasavertaisena”...**

Asuntolan opiskelijat tarvitsevat apua arjen toiminna, kuten siirtymissä, ruokailussa, ja henkilökohtaisen hygieniasta huolehtimisessa. Asuntolassa kaikki työntekijät auttavat nuoria arjen tilanteissa. Iltaohjaajat kiertävät eri asuntolan toimipisteissä kuukausittain, jolloin nuori tutustuu koko henki-
lökuntaan. Itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen nähtiin tärkeänä osana arjen työtä. Vastaajat kokivat tärkeiksi keinoiksi läsnäolon, kuuntelun ja keskustelun.

Ohjaajana toimiminen vaatii kypsää aikuisuutta, sitä ettei pyri olemaan kaveri, eikä liioin äidin/isän korvike. Nuorta autettiin etsimään ja löytämään omia vahvuuksiaan, ja asettamaan itselleen sopivia tavoitteita. Nuoren arvostaminen, kunnioittaminen, sekä luottamus hänen valintoihinsa nähtiin tärkeinä arvoina. Nuoren ohjaaminen ja kannustaminen koettiin tärkeiksi ammatillisiksi työtavoiksi.

8.3 Mitkä asuntolan käytännöt mielestäsi tukevat nuorten mielenterveyttä?

Kuvio 7. Nuoren mielenterveyttä tukevat asuntolan käytännöt.

Pääkategoriaksi nousi asuntolan organisaatio kulttuuri. Sen alakategori-
oiksi muodostuivat yhtenvertaisuus, yksilöllisyys, ammatillisuus, normit
ja yhteisöllisyys. Vuonna 2008 pääkategoria oli turvallinen kasvuympäris-

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

tö. Alakategorioina olivat turvallisuus, yksilöllisyys ja yhteisöllisyys. Täs-
sä tutkimuksessa nousee turvallisuus esille opiskelijan mielenterveyteen
liittyvänä asiana.

**...”asuntolan väen monenlaiset persoonallisuudet (=) use-
asti opiskelijoilla voi olla ”luottohenkilöt”...**

**...” annetaan selkeät rajat kuinka toimitaan ja tarvitta-
essa perustellaan/verrataan elämään talon ulkopuolel-
la”...**

**...”on runsaasti mahdollisuuksia saada uusia ystäviä
vaikka pelkästään oleilemalla yhteisissä tiloissa mikä si-
nänsä arvoa, aina ei tarvitse rientää harrastuksesta toi-
seen”...**

...”ohjatut harrastukset ja ajanvietto yhteisöllisyys”...

**...” itsenäinen asumisharjoittelu tuo itsevarmuutta ja
pärsjäämisen tunteen, oman elämänhallinta vahvistuu”...**

**...”opiskelijoiden tunteminen, tiedon kulku ja tiimin yh-
teistyö”...**

...”kodin ja koulun yhteistyö”...

Vastaajat kokivat asuntolan säännöt ja rutiinit nuoren mielenterveyttä tu-
keviksi. Niiden koettiin luovan turvallisuuden tunnetta, ja helpottavan yh-
teisön toimintaa. Asuntolan henkilökunta pyrki aktiivisesti huomioimaan
jokaisen opiskelijan.

Moniammatillinen tiimi, vuosien kokemus asuntolan ohjaajana, sekä mo-
lempien sukupuolien edustus oli vastaajien mielestä asuntolan nuoren mie-
lenterveyttä tukevia käytäntöjä. Tässä tiimillä tarkoitetaan asuntolassa pää-
toimisesti työskentelevien henkilöiden muodostamaa joukkoa.

Moniammatillisen yhteistyön onnistumiseksi tiimin jäseneltä edellytetään
hyvää ammatti-identiteettiä, hyvää itsetuntoa, sekä kykyä joustaa, vaikkei
oma mielipide aina menisikään läpi. (Isoherranen 2006, 99.)

Yhteisöhoidossa nuori osallistuu kaikkeen häntä koskevaan päätöksente-
koon, ja voi näin vaikuttaa omiin asioihinsa. Yhteisöhoidossa korostuvat
aitous, avoimuus ja välittömyys. Lisäksi yhteisöhoidossa kaikki yhteisön
jäsenet saavat palautetta käyttäytymisestään koko ajan. Yhteisöhoidon
päämääränä on omatoimisuuden ja vastuullisuuden edistäminen, jolloin

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

---

nuorelle mahdollistuu reitti täysvaltaisena jäsenenä. (Punkanen 2001, 61–65.)

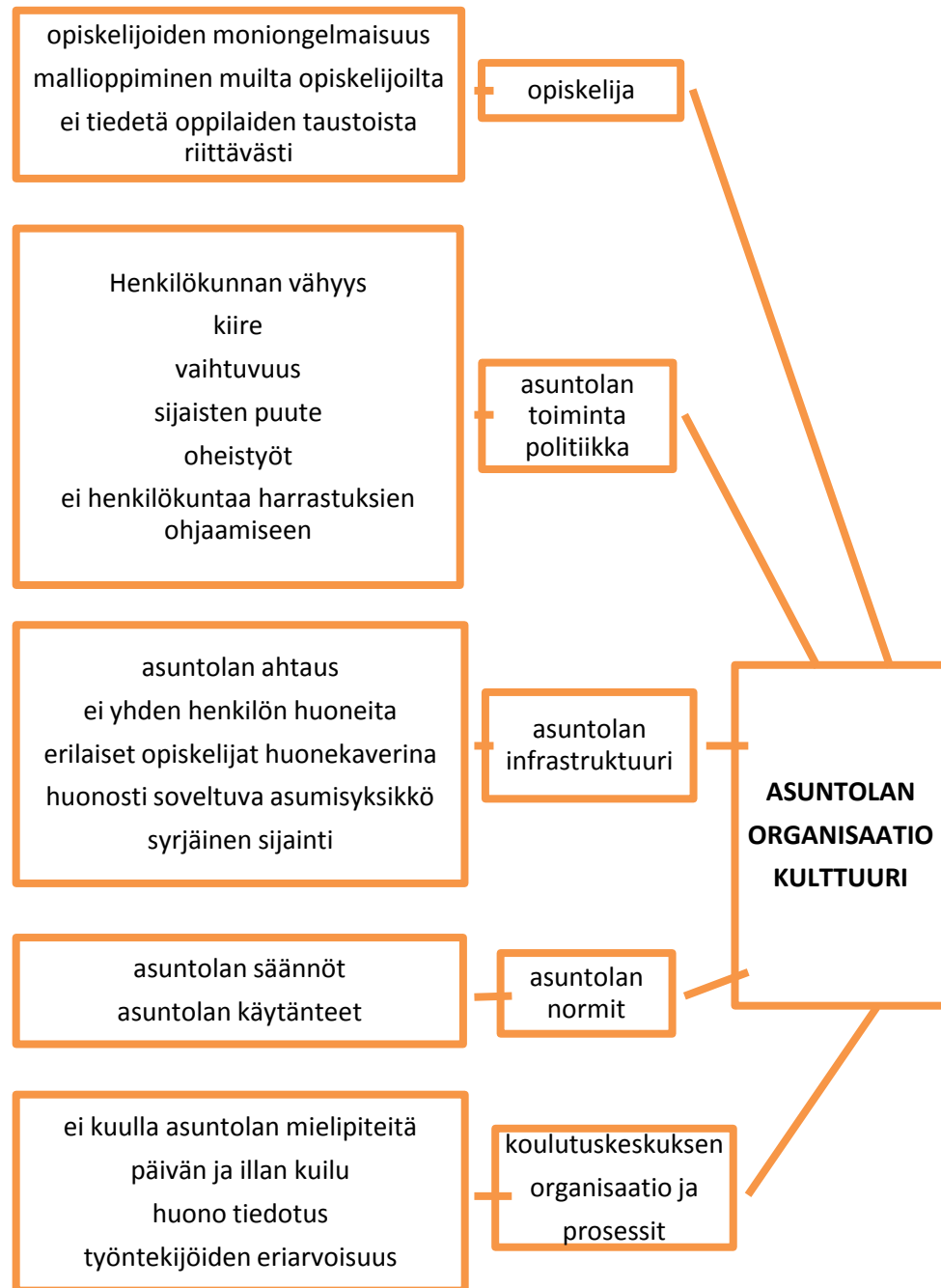
Yhteisöt syntyvät ihmisten vuorovaikutuksen tuloksena, joten vuorovaikutuksen laatu vaikuttaa suoraan yhteisön toimintaan. Avoimessa yhteisössä erilaiset mielipiteet ovat sallittuja, ja niiden käsittely opettaa ryhmän jäseniä kohtaamaan ristiriitatilanteita. Yhteisessä kokouksessa sovitut asiat antavat jokaiselle jäsenelle mahdollisuuden vaikuttaa lopputulokseen. (Haapamäki 2000, 15–22.)

Hyvin toimiva yhteisöllisyys näkyy myös henkilöstön ohjaus- ja kasvatusvastuun jakautumisella moniammatilliselle henkilöstölle. (Opetushallitus 2010, 52.)

Yhteisöllisyys antaa mahdollisuuden opiskelijalle harjoitella vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja tulevaa elämäänsä varten. Se antaa myös mahdollisuuden vaikuttaa omiin asioihinsa, ja saada vertaistukea yhteisön toisilta opiskelijoilta. Opiskelijoiden onnistumisen kokemukset vahvistavat ja tukevat opiskelijan minäkuvaa. Yhteisöllisyys tukee opiskelijan oman elämän valtaistumista. (Opetushallitus 2010, 51.)

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

8.4 Mitkä asuntolan käytännöt mielestäsi estävät mielenterveyden edistämistä?

Kuvio 8. Nuoren mielenterveyttä estävät asuntolan käytännöt.

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

Pääkategoriaksi tässä kysymyksessä muodostui asuntolan organisaa-
tiokulttuuri. Sen määrittiin alakategorioiksi opiskelija, asuntolan toiminta-
politiikka, asuntolan infrastruktuuri, asuntolan normit ja koulutuskeskuk-
sen organisaatio ja prosessit.

**...” mahdollinen kiire ja ajanpuute kohdata nuoria, esi-
merkiksi jos henkilökuntaa on liian vähän eikä aikaa jää
keskusteluun ja tilanteiden selvittämiseen”...**

**...”useamman henkilön huoneet -> ei ole tilaa/paikkaa
missä voisi olla yksin -> joka puolella väkeä”...**

**...”iltakierto esim. jossain asumisyksikössä olisi hyvä olla
sama/tuttu ohjaaja aina”...**

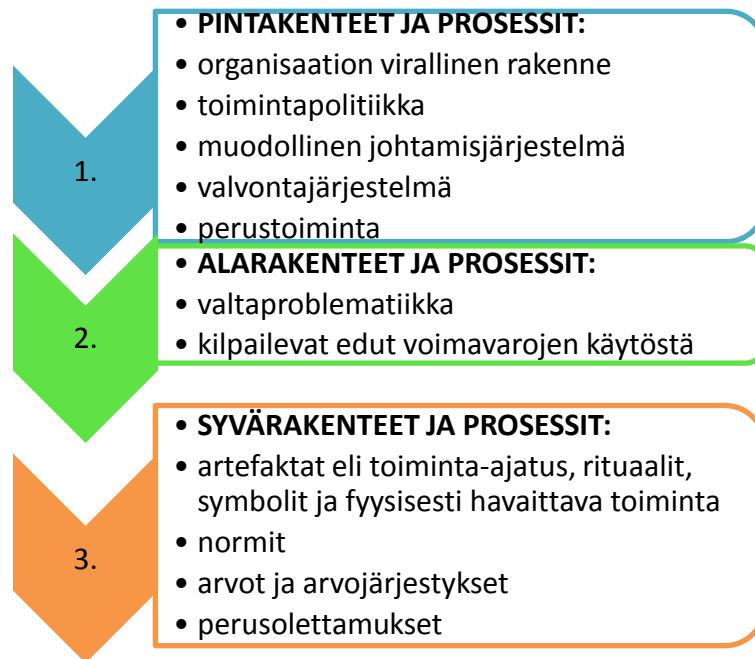
Vuonna 2008 asuntolan estäviksi käytännöiksi nousivat arvojen tiedosta-
mattomuus, yhteisöllisyyden puute ja organisatoriset ongelmat. Tässä tut-
kimuksessa arvojen tiedostamattomuus ja yhteisöllisyyden puute ei nous-
sut esille. Molemmissa tutkimuksissa kuvattiin organisaation liittyvät on-
gelmat, kuten kiire, ja henkilökunnan vähyys.

Asuntolan infrastruktuuriin liittyviä asioita kuvattiin tässä tutkimuksessa
uutena näkökulmana. Asuntolan infrastruktuuri ei aina mahdollista opiske-
lijän kokonaisvaltaista huomioimista parhaalla mahdollisella tavalla. Yh-
den hengen huoneiden vähyys, sekä mahdollisuus yksinoloon ja rauhoit-
tumiseen on vähäistä.

Organisaatiokulttuuri muodostuu organisaation rakenteista ja prosesseista.
Organisaation rakenteista ja prosesseista voidaan erottaa kolme tasoa: pin-
tarakenteet ja prosessit, alarakenteet ja prosessit, sekä syvärakenteen ja
prosessit. (Kinnunen 2011, 169–172; Kinnunen 1990, 62.)

Pintarakenteet ja prosessit muodostuvat organisaation virallisesta raken-
teesta, sen toimintapolitiikasta, muodollisesta johtamisjärjestelmästä, val-
vontajärjestelmästä sekä organisaation perustoiminnasta. Organisaation
alarakenteeseen ja prosesseihin sisältyvät organisaation valtaproblematiik-
ka ja organisaation sisäiset kilpailut olemassa olevien voimavarojen käy-
töstä. Organisaation syvärakenteisiin kuuluvat organisaation toiminta-
ajatus, rituaalit, symbolit ja fyysisesti havaittava toiminta eli artefaktat.
Syvärakenteisiin ja prosesseihin liitetään lisäksi organisaation vallitsevat
normi, arvot ja arvojärjestykset, sekä perusolettamus organisaation toi-
minnasta. (Kinnunen 1990, 64.)

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

Kuvio 9. Organisaatiokulttuurin rakenteet ja prosessit. (Kinnunen 1990, 34, 62.)

8.5 Miten koet ryhmittäin nimetyn ohjaajan toimivan?

Kuvio 10. Ryhmittäin nimetty omaohjaaja suhde.

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

Koulutuskeskuksen organisaatiokulttuuri nousi vastauksen pääkategoriaksi. Tässä tutkimuksessa sen alakategoriaksi muodostuivat koulutuskeskuksen arvot ja prosessit, sekä koulutuskeskuksen käytänteet.

...”käytännön arjessa iltaohjaaja ohjaa, avustaa kaikkia opiskelijoita pääalueenaan määrätty toimipiste”...

...”ei toimi käytännössä ollenkaan, pelkkä nimi HOPS:issa”...

...”työajoista johtuen, emme yleensä pääse keskusteluihin”...

...”yhteistyö kyseisen ryhmän kanssa melko vähäistä”...

Vuonna 2008 vastaajat kuvasivat samankaltaisia ryhmittäin nimetyn omaohjaaja suhteen haittoja, kuten sen olevan nimellistä, asuntolan työn kiertäminen, sekä kiire ovat esteenä. Opiskelijoiden vaikeutta muistaa, tai tietää kuka on hänen nimetty iltaohjaaja. Lisäksi vuonna 2008 kuvattiin yhteistyön vähyyttä luokanvalvojan ja ryhmän päiväohjaajan kanssa.

Erona vuoden 2008 tuloksiin on, että vastaajat eivät tässä tutkimuksessa kuvanneet ollenkaan omaohjaaja suhteen positiivisia tekijöitä. Omaohjaaja suhteen eduksi nähtiin vuonna 2008, avoin keskustelu ja yhteistyö luokanvalvojan ja päiväohjaajan kanssa. Silloin toivottiin yhteistyön kehittämistä, ja asumisvalmennuksen ohjaamista omalle nimikkoryhmälle. Asuntolan työntekijät toivoivat vuonna 2008 myös aktiivisempaa osallistumista nimikkoryhmänsä opiskelijoiden HOJKSien tekoon. Tässä opinnäytetyössä oli yksi ei osaa sanoa – vastaus. Tämä kuvastaa omaohjaajakäytännön vähäisyyttä. Asuntolan ohjaaja ei tiedä, tai ei tunnista omaohjaajakäytäntöä.

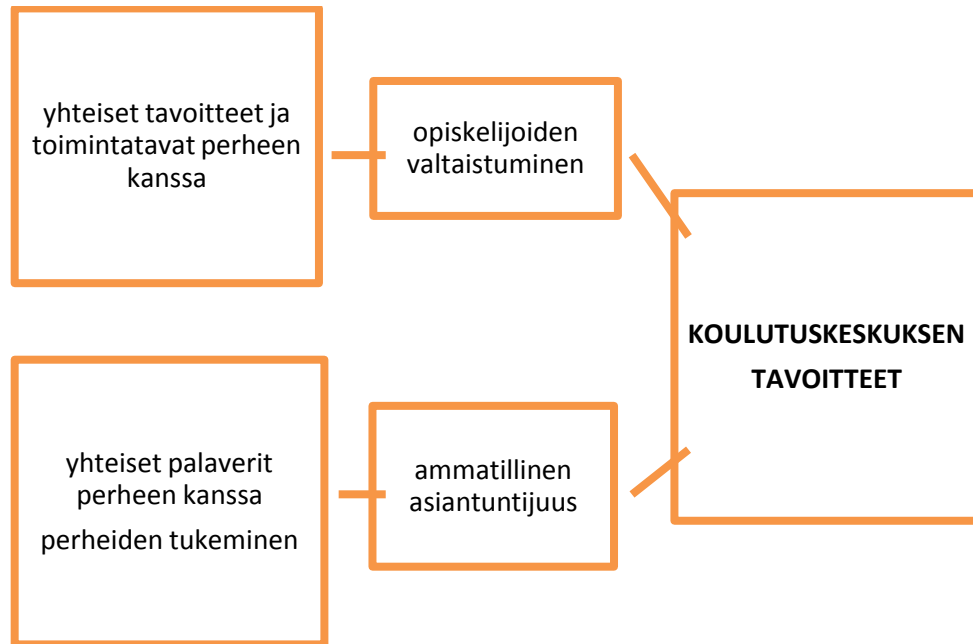
Vastaajat kokivat työaika- ja työtehtäväjärjestelyt omaohjaaja suhteen haittana. Asuntolan ohjaajat tulevat töihin iltapäivällä, jolloin heillä on oheistöitä koulutuskeskuksen ruokalassa mm. opiskelijoiden välipalaohjaus, sekä jälkityöt. Heillä on lisäksi opiskelijoiden päivällisen jako, sekä sen jälkityöt asuntolan ohjaajien työkierron mukaisesti. Asuntolaan he siirtyvät kello 17 mennessä. Päivähenkilökunta poistuu koulutuskeskuksesta pääsääntöisesti kello 16. Mahdollisuutta raportointiin, ja kommunikointiin ryhmien opettajien, ja päiväohjaajien kanssa jää vähän. Vähäinen yhteinen aika vaikuttaa myös yhteiseen arvokeskusteluun ja koulutuskeskuksen pitkäjänteiseen kehittämiseen.

Asuntolan henkilökunta lukee opiskelijoiden reissuvihot maanantaisin ja kirjottavat asuntolan tiedotteita, esimerkiksi tulevista tapahtumista reissuvihkoon liitettäväksi perjantaisin. Asuntolaan voi soittaa vuorokauden ympäriinsä. Asuntolassa on vierailuilta keskiviikkoisin, kuitenkin opiskeli-

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

joita tarvittaessa tuodaan ja haetaan kotiin viikon aikana, esimerkkinä sairaustapaukset.

8.6 Miten koet yhteistyön nuoren perheen kanssa?

Kuvio 11. Positiiviset kokemukset yhteistyöstä perheen kanssa.

Koulutuskeskuksen tavoitteet ovat pääkategoria, se alakategorioina on opiskelijoiden valtaistuminen ja asuntolan ohjaajien ammatillinen asiantuntijuus.

...” olisi erittäin tärkeää saada kertoa kuinka me opisk. suhtaudumme/kasvatamme ym. asuntolassa ja miten kotona ja mitä toiveita vanhemmilla on”...

...”joskus hyvinkin rakentavaa”...

Vuonna 2008 positiivisiksi voimavaroiksi yhteistyössä nuoren perheen kanssa vastaajat kuvasivat ammatillisen asiantuntijuuden, voimavaralähtöisen yhteistyön, ja yksilöllisyyden tukemisen. Vastaajat eivät kuvanneet ollenkaan voimavaralähtöisyyttä tässä tutkimuksessa.

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

Kuvio 12. Negatiiviset kokemukset yhteistyöstä perheen kanssa

Vuonna 2008 vastaajat kuvasivat yhteistyön vähyyttä, vuorovaikutuksen haasteellisuutta, sekä organisatorisia syitä. Organisatorisiksi syiksi kuvattiin vuonna 2008 vanhempien heikko asuntolatuntemus, ja asuntolahenkilökunnan vieraus. Negatiiviset kokemukset yhteistyöstä perheen kanssa olivat vuonna 2008, ja tässä tutkimuksessa lähes samankaltaiset.

...”ressuvihkoja luetaan, mutta vähän itse kirjoitetaan”...

...”enemmän pitäisi olla tapaamisia iltaväen kanssa”...

...”yhteydenpito voi olla välillä vaikeaa, vanhemmistakin johtuen”...

...”yhteistyö tapahtuu melkein aina sairaus/muuten hiukan epämiellyttävissä”...

Kodin ja koulun yhteistyön tavoitteena on tukea nuoren opiskelun edistymistä, sekä nuoren vastuullisuutta ja valtaistumista. (Opetushallitus 2010,52.)

Perheen yksittäisen jäsenen hyvinvointi vaikuttaa koko perheeseen; rakastaminen ja huolenpito ovat nuoren elämän perusta, ja kasvun lähde. Perheen sisäinen toimivuus voi häiriintyä, pulmatilanteissa tuki on tärkeä voimavara perheen ehjänä säilyttämiseksi. Vanhempia tukemalla ja kunnioittamalla luodaan yhteistyölle sujuvuutta. Yhteistyö vaikeutuu, mikäli perheen ja ammattiauttajien näkemykset ovat ristiriidassa keskenään. Luottamuksen syntyyn vaikuttavat myös perheen aikaisemmat kokemuk-

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

set ammattiauttajien kanssa. (Walden 2006, 48–51; Benson & Karlof
2009, 350.)

9 OPINNÄYTETYÖN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

9.1 Opinnäytetyön eettisyys

Fenomenologiassa on keskeistä ihmisten kokemus, ja kokemuksilleen antama merkitys. Tässä tutkimuksessa asuntolan henkilökunta kuvasi omia kokemuksiaan opiskelijoiden mielenterveyden tukemisesta ja edistämisestä asuntolassa. Asuntolan henkilökunnan kokemuksiin vaikuttavat koko koulutuskeskuksen yhteisöllisyys. Fenomenologinen ihmiskäsitys on holistinen eli kokonaisvaltainen, joka arvostaa, sekä kunnioittaa jokaista tiedonantajaa, ja heidän kokonaisvaltaisia kokemuksiaan tutkittavasta ilmiöstä.

Fenomenologiassa tulee tutkijalla olla esiymmärrys tutkimuskohteestaan. tämän esiymmärryksen avulla tutkija pyrkii nostamaan tietoisesti esille tutun asian. Kokemuksellinen tieto yhdistettynä tutkittuun viitekehyksessä esitettyyn antaa vankan tietopohjan. Toisaalta oman kokemuksellisuuden poissulkeminen vaatii tietoista ajatusprosessia, jotta tekijän arvomaailma ei vaikuta aineiston analyysiä tehtäessä. (Kyngäs ym.1999, 10; Ryyänen & Myllykangas 2000, 75–77.)

Olen toiminut Aitoon koulutuskeskuksen yhteisössä yli kymmenen vuoden ajan, sekä kaksikymmentäyhdeksän vuotta olen ollut mukana alati muuttuvassa suomalaisen nuorisotyön maailmassa. Toimin erilaisissa arjen tilanteissa opiskelijoiden ja asuntolahenkilökunnan kanssa yhteistyössä. henkilökohtainen arvomaailmani on vaikuttanut opinnäytetyön aiheen ja tutkimuskohteen valintaan.

Tämä opinnäytetyö on luonnollinen jatkumo aiemmin vuonna 2008 tehdylle kehittämishankkeelle, jonka tein yhdessä Pirkko Ruusukallion kanssa. Vuonna 2008 tehty kehittämishanke oli ensimmäinen asuntolatoimintaa kartoittava hanke, sekä Aitoon koulutuskeskuksessa, että Ruskeasuon koululla. Kehittämishanketta tehdessäni mieleeni painautui tutkimusetiikka ja sen merkitys tutkimuksen luotettavuudelle. Tärkeimmäksi näkökulmaksi koin tiedonantajien kunnioittamisen, ja kerätyn aineiston keruumenetelmän, joka mahdollistaa tiedonantajien mielipiteiden avoimen ja luotamuksellisen ilmapiirin. Tällä pyrin saamaan vastaajien mielipiteet mahdollisimman kokonaisvaltaisesti esille. Avoimen kyselylomakkeen käytöstä minulla oli aiempaa kokemusta kehittämishanketta tehdessä, jonka avulla saimme paljon analysoitavaa tietoa tiedonantajiltamme. Näillä perusteil-

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

la päädyin kyselylomakkeen käyttöön, joka sisälsi avoimia kysymyksiä kuusi kappaletta. Kysymykset olivat täysin samat, kuin kehittämishankkeessamme vuonna 2008.

Avoimet kysymykset antavat vastaajille mahdollisuuden kertoa ajatuksiinsa heille sopivalla ”arkikielellä”. Avoimen kysymysten vastaukset tuovat esille myös tiedonantajien ammatillisuuden, sekä heidän tunteensa tutkitavista teemoista. (Hirsjärvi ym. 2007, 190–198.)

Opinnäytetyön tiedonantajat, Aitoon koulutuskeskuksen asuntolan työntekijät olivat vapaaehtoisesti mukana tässä opinnäytetyössä. Heillä on tämän tutkimuksen kyselyn tarvittava tieto. Tiedonantajille kerrottiin tiedotustilaisuudessa, 17.11.2011, osallistumisen vapaa-ehtoisuutta, keskeyttämisen mahdollisuutta heti ja mahdollisuutta kieltää tuottamansa aineiston myöhempää käyttöä. Tiedonantajat allekirjoittivat suostumuksensa opinnäytetyöhön osallistumisesta tiedotustilaisuudessa. Kyselylomaketta edelsi saatekirje, jossa kuvattiin tutkimuksen tarkoitusta, luotettavuutta, ja sen merkitystä tekijälle, sekä työyhteisölle. Saatekirjeessä vakuutin vastauslomakkeiden hävittämisestä aineiston analysoinnin jälkeen. Täytetyt kyselylomakkeet palautettiin suljetuissa kirjekuorissa nimettömänä opinnäytetyön tekijälle. Näillä menettelyillä pyrin takaamaan tiedonantajien anonymiteetin, sekä ennalta ehkäisemään mahdolliset haittai- tai vahinkoilmiöt heidän antamistaan tiedoista. (Bacman, Paasivaara & Nikkonen 2001, 256–257; Rynänen ym. 2000, 75–77; Leino-Kilpi & Välimäki 2003, 288–290.)

Hämeen Ammattikorkeakoulun Yliopettaja Ulla Peltonen allekirjoitti tutkimusluvan ennen taustayhteisön Aitoon koulutuskeskuksen rehtorin Seppo rinteen allekirjoitusta. Tämä opinnäytetyö on osa sairaanhoitaja AMK opintojani Hämeen Ammattikorkeakoulussa.

Opinnäytetyön tulokset tiedotetaan Aitoon koulutuskeskuksen asuntolan henkilökunnalle huhtikuussa 2012, johon osallistuu myös Hämeen Ammattikorkeakoulun edustajia.

Opinnäytetyöni prosessissa kävin arvokeskustelua, sekä eettistä pohdintaa saamani tutkimusaineiston herättämien tunteiden oikein tulkitsemiseksi ohjaajani yliopettaja Ulla Peltosen kanssa. Aineiston analysointivaiheessa vahvistin omien käsityksieni oikeellisuutta saamaani tutkimusaineistoon ohjauskeskusteluiden avulla.

9.2 Opinnäytetyön luotettavuus

Fenomenologinen lähestymistapa sopii hyvin ihmisten kokemuksiin perustuvaan tutkimukseen, koska se on suvaitsevaa, ja poikkitieteellisesti käytetty tutkimusmetodi. Aitoon koulutuskeskuksen arjessa kohtaa monitie-

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

teellisen ajattelun ammattilaiset. Erityispedagoginen ajattelu laajentuu ja vahvistuu sosiologisesta, psykologisesta, ja hoitotieteellisestä ajatteluvasta. Monitahoinen ajattelu pyrkii tukemaan ja edistämään opiskelijan minäkuvan kehittymistä ja vahvistumista.

Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa Aitoon koulutuskeskuksen asuntolan henkilökunnan kokemuksellista tietoa, jonka avulla tuettiin opiskelijoita heidän itsenäistymiskehityksessään. Opinnäytetyössäni kartoitin asuntolan arkikäytäntöjä, jotka tukivat, tai estivät opiskelijan mielenterveyttä, sekä kuvasi asuntolassa tehtävää yhteisöllistä mielenterveystyötä. Asuntola henkilökunnan tuottama tieto, ja sen laajuus kuvaa kyselylomakkeen onnistumista. Kyselylomake oli samanlainen, kuin vuonna 2008 Aitoon koulutuskeskuksen ja Ruskeasuon koulun asuntoloiden henkilökunnan kokemuksista opiskelijoiden tukemisesta, ja edistämisestä tehty kehittämissanketutkimus. Vastauksien luotettavuutta kuvaa aineistossa toistuvat asiat. Näin voidaan todeta aineiston kylläntyneen eli aineiston saturaatio on tavoitettu. (Lukkarinen, H. 2001, 127.)

Kyselylomakkeessa oli yksi tyhjä sivu kysymyksessä numero 1, ja kysymyksessä numero 4 oli kaksi tyhjää sivua. Kysymysten asettele ei täten kohdannut kaikkia tiedonantajia tutkimushetkellä.

Asuntolan henkilökunnan tuottamasta tiedosta ilmenee heidän kokemuksensa, ja tunteensa työtään kohtaan. He kertovat ja kuvaavat omaa ammatillisuuttaan eri kysymysten yhteydessä. Tiedonhankinnan lähtökohtana oli fenomenologinen lähestymistapa, jonka tavoitteena on kuvata kokemusta suoraan sellaisena kuin se on. Olen liittänyt tutkimustuloksiin suoria lainauksia kyselylomakkeesta, joilla osoitan tutkimusraportin lukijalle alkuperäisaineistosta nousseita kategorioita. (Kyngäs ym. 2009, 10.) Fenomenologiassa on tarkoitus tutkia tietoisuuden toimintojen merkityksiä, käsitteellisiä rakenteita, joiden avulla tietoisuus jäsentää kokemuksia. (Lukkarinen 2001, 118.)

Tutkijana pyrin olemaan tulosten tarkastelussa mahdollisimman objektiivinen, ja rehellinen tiedonantajieni kokemuksia kohtaan. Olen analysoinut kaiken kerätyn tiedon. Analysointia tehdessäni olen kriittisesti arvioinut omaa analysointiani, jottei se millään muotoa loukkaisi, muuttaisi, tai asettaisi tiedonantajia ennalta arvaamattomaan asemaan. Vähentääkseni omia ennako-oletuksiani en palauttanut mieleeni, tai lukenut vuoden 2008 kehittämissankkeen tuloksia koko aineiston analysointiprosessin aikana. Fenomenologiassa, ja laadullisessa tutkimuksessa objektiivisuuteen pyritään tunnistamalla omia ennako-oletuksia, ja asenteita. (Eskola & Vastamäki 2001, 19–20.)

Luotettavuuden arvioinnissa on merkityksellistä tutkimuksen analysoinnin vahvistettavuus. Vahvistettavuus toteutuu, kun tutkija on kirjannut tarkasti

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

analysointinsa vaiheet, jotta toinen tutkija voi seurata analysoinnin kulkua,
ja siihen perustuvia päätelmiä. (Kylmä ym. 2008,26.)

Olen kuvannut tarkasti kyselyyn liittyvät seikat, kuten tutkimusluvan alle-
kirjoitukset, tiedonantajille hankkeesta tiedottamisen, sekä kyselylomak-
keen vastaamistilanteet. Aineiston analyysin olen kuvannut kokonaisuus-
dessaan. Aineiston analysoinnin luotettavuutta lisäsi mahdollisuus antaa
aineiston levätä joulukuun ajan, jolloin tammikuussa jatkaessani ana-
lysointia tarkastelin sitä objektiivisemmin. Kykenen osoittamaan yh-
teneväisyyden alkuperäisen aineiston, ja analysoidun tuloksen välillä.
(Kyngäs ym. 1999,10; Tuomi & Sarajärvi 2006, 138.)

Olen lisännyt, ja vahvistanut ymmärrystäni opinnäytetyöni tekemisen ajan
useissa ohjauskeskusteluissa yliopettaja Ulla Peltosen kanssa. Keskustelu-
jemme avulla, olen saanut abstrahoitua tutkimusaineistoni toisensa pois-
sulkeviin kategorioihin. (Kyngäs ym. 1999, 11.)

10 OPINNÄYTETYÖN POHDINTA JA JATKOKEHITYSHAASTEET

10.1 Opinnäytetyön pohdinta

Aitoon koulutuskeskuksella on mielestäni selkeät tavoitteet, ja pohditut
menettelytavat, jotka ovat hyvien tulosten edellytykset. Kaiken toiminnan
lähtökohtana on opiskelijakeskeisyys. Yhteisiin päämääriin ja toimintata-
poihin on sitouduttu. (Helakorpi 2001, 48.) Koulutuskeskuksen arvopohja
nousi tutkimuksessa selkeästi esille.

Asuntolan henkilökunta on havainnut nuorilla paljon erilaisia mielen-
terveyteen liittyviä ongelmia. Nuoren rinnalla kulkeminen, sekä hänen ko-
kemuksistaan tietäminen ja oppiminen ovat mielenterveyden ja itsetunnon
tukemisen tärkeät elementit. Opiskelijan koko elämää ei tarvitse tuntea,
mutta on hyvä tietää, kuinka toimia hänen kannaltaan järkevästi. (Kokko-
la, Kiikkala, Immonen & Sorsa 2001,82.)

Jokainen kohtaaminen on ainutkertainen, jossa työntekijä voi miettiä am-
matillisia, ja arvolähtökohtiaan, asenteitaan ja ihmiskäsityksiään. Kohtaa-
mistilanteiden miettiminen auttaa selventämään omia näkemyksiä, eritoten
jos mietintä tehdään yhdessä opiskelijan ja työnyhteisön kanssa. (Kokkola
ym. 2002,50.)

Arjessa tapahtuva kuunteleminen, kannustaminen, ja tukeminen toteutui
erilaisissa yhteisöllisissä tilanteissa, esimerkiksi ruokailussa, yhteisissä
hetkissä, tai eri asuntolan arkitilanteissa. Opiskelija nosti itse häntä askar-
ruttavia asioita esiin. Työpaineet ja kiire voivat haitata työntekijän keskit-
tymistä, ja kuulemista opiskelijan arkea haittaaviin tekijöihin. Onko työn-

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

tekijällä tarpeeksi aikaa kuunnella ja vastausta kysymykseen ”Miltä sinusta tuntuu?” Myös työntekijän omat huolet, väsymys, ja ahdistuneisuus estävät opiskelijan tilanteiden tunnistamista. (Kokkola ym. 2002, 24.)

Asuntolan ohjaajien pyrkimys yhdistää nuoria vuorovaikutustilanteisiin toisten vertaisnuorten kanssa on tärkeää. Nuoren vuorovaikutustaidot, ja rohkeus opiskelijoiden keskinäisiin vuorovaikutustilanteisiin kehittyisi ja edistyisi jokapäiväiseksi toiminnaksi. Saarisen mukaan kehitysvammaisten opiskelijoiden sosiaalinen elämä, ja vuorovaikutussuhteet rakentuvat pääsääntöisesti vanhempiin ihmisiin. Kehitysvammaisten sosiaaliset suhteet muodostuvat perheistä, sukulaisista, hoitosuhteista, sekä heidän viranomaisverkostaan. kehitysvammaisten opiskelijoiden sosiaalisverkosta puuttuivat vammattomat ikä- ja koulutoverit. (Saarinen 2012, 259.)

Ammatillinen ohjaus on tavoitteellista, aktiivista toimintaa, jolla pyritään tukemaan opiskelijan oppimista, voimaantumista, ja lisäämään opiskelijan itseohjautuvuutta. (Kääriäinen & Kyngäs 2004, 250.) Asuntolan työntekijät toivat vastauksissaan esille arvostuksensa opiskelijan omia päätöksiä kohtaan. Opiskelijaa tuettiin löytämään itse ratkaisuja, sekä kannustettiin kokeilemaan niitä. Tavoitteena on olla osallisena omilla resursseillaan omassa elämässään.

Nuoren elämään kuuluvat aikuiset vaikuttavat hänen minäkäsitykseensä. Mikäli työntekijöiden, vanhempien ja nuoren omat näkemykset hänen taidoistaan, sekä vahvuuksistaan ovat ristiriitaiset, on nuorelle vaikeaa hahmottaa, ja tunnistaa hänen omia vahvuuksiaan. Nuoren vanhemmat ja huoltajat ovat mukana suunnittelemassa nuorensa tulevaisuutta. Vanhemmat voivat myös sulkea nuorensa keskustelujen ulkopuolelle, ja tehdä päätöksiä hänen puolestaan. (Hotulainen ym. 2005, 111.) Työntekijöiden yhteistyö perheiden kanssa kuvattiin olevan parhaimmillaan koulutuskeskuksen tavoitteiden mukaisesta, mutta toisaalta vielä prosessissa. Asuntolan yhteistyökäytäntöjen ja prosessien kehittämistä välttämättä voisi olla kodin ja koulutuskeskuksen yhteistyösuunnitelman laatiminen ja päivittäminen asuntolan näkökulman vahvistamiseksi. (Kotamäki, Niemi, Sirkiä, Virnes, Räisänen & Hietala 2010,104.)

Ohjauksen ammatillisuus perustuu ohjaajan ohjaustaidolle, ohjaajan eettiseen, ja filosofiseen ihmiskäsitykseen. Aktiivisessa ohjauksessa on tärkeää, että ohjaajalla on laaja, ja ajankohtainen ammattitaito ohjattavista asioista. Ohjaajalla tulee olla lisäksi hyvät tiedot ja taidot monimuotoisista ohjausmenetelmistä ja – tyyleistä. (Kääriäinen ym. 2005, 27; Kääriäinen ym. 2004, 250.) Tässä tutkimuksessa tiedonantajat eivät tuoneet heidän omaa koulutustaan, sekä tietopohjaansa ohjaukseen esille minkään kysymyksen kohdalla.

Tässä tutkimuksessa on noussut esille Aitoon koulutuskeskuksen organisaatioon liittyviä kysymyksiä. Asuntolan henkilökunnan oman työn am-

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

matillisuus, ja ”hiljainen” yhteisöllinen tieto opiskelijoista yhdistettynä teoreettiseen tietoon, joka tuo käytännön työhön työkaluja ja jaksamista on vielä alussa. Asuntolan henkilökunta on liikennevaloissa suhteessa omaan työhönsä. Asuntolan moninaiset tehtävät, työn kuormittavuus, ja ennen kaikkea, työn ilo ovat liikennevalojen osia, jotka vaihtelevat asuntolan arjessa. Tärkeää olisi, että kaikki työn osa-alueet tunnistettaisiin, jotta asuntolassa tehtävää tärkeää työtä voitaisiin kehittää, myös asuntolan työntekijöiden näkökulmasta.

Aitoon koulutuskeskus siirtyi tiimiorganisaatioon 5.1.2012, jolloin ensimmäiset tiimisopimukset allekirjoitettiin. Organisaatiokulttuuri muuttuu ja kehittyy. Organisaatiokulttuuri muodostuu organisaation arvoista, strategioista, ja toimintafilosofiasta. Organisaatiokulttuurin vaikuttavat sen näkyvät rakenteet ja niiden prosessit, sekä työntekijöiden uskomukset, tulkinnat, tunteet, sekä ajattelutavat. (Vartia 2006, 75; Kinnunen 1990, 59–62.)

Tiimiorganisaatio, ja siihen liittyvien erilaisten prosessien laadinta vaikuttavat myös organisaatiokulttuuriin. Muutoksella pyritään mm. työyhteisön toimivuuden tukemiseen. Työyhteisöjen arkityön lisäksi organisaatio pyrkii kehittämään työntekijöiden oman työn kehittämisosaamista, jonka tavoitteena on jatkuva, sekä systemaattinen kehittämissäytäntö. (Lauttio & Vartia, 2006, 135.) Työntekijöiden jaksamista työssään lisäävät hyvät vaikutusmahdollisuudet omaan työhönsä, sekä kokemukset oman työn kehittävyydestä. Esimiehen tuella ja arvostuksella, tiedonkululla, sekä myönteisillä opiskelijakontakteilla on vaikutusta työssä jaksamiseen. (Ahola 2006, 48–49.)

Tässä tutkimuksessa asuntolan työntekijät kuvasivat asioiden toimivan asuntolan työntekijöiden kesken. Toisaalta he kuvasivat tiedon kulun puutteita opettajien, päiväohjaajien, sekä asuntolan ohjaajien välillä. Moniammatillisessa työyhteisössä luottamus, avoimuus, ja yhteinen kieli ovat luottamuksellisen työyhteisön toimintaedellytyksiä. Vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot ovat perusedellytys moniammatillisessa työyhteisössä toimimiselle. Yhteiset tavoitteet, ja yhteisesti sovitut työmenetelmät, sekä niiden toimivuuden arviointi on olennaista kokonaisvaltaisen toiminnan onnistumiseksi. (Nummenmaa 2004, 116.)

Asuntolan henkilökunnan kuvaamaa vähäistä yhteistyötä opettajien ja päiväohjaajien kanssa voisi kehittää esimerkiksi yhteisellä HOJKS:n kirjautamisella. Asuntolan ohjaajat kirjaisivat omien nimikkoryhmien opiskelijoiden asumiseen liittyvät tiedot, taidot ja niiden muutokset HOJKS:an. Lukuvuoden alkaessa asuntolan ohjaaja tietää nimikko-opiskelijansa, joten hän voi lukuvuoden aikana kirjata opiskelijan asumistiedot toimiessaan eri asuntolan tehtäväpisteissä työkierron aikana. Samalla tavoin opiskelijan aiempien asumistietojen päivittäminen sujuisi. Päivitettäviä asioita olisi esimerkiksi opiskelijan asumismuotojen muuttuminen, tai eteneminen

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

kohti tuettua asumisyksikköä. Opiskelijan saaman ohjauksen määrän ja laadun kuvaaminen, asuntolassa hänen opiskelujensa aikana tukee opiskelijan valtaistumista. Tämä tieto tukee opiskelujen päätyessä opiskelijan asumispalvelujen mitoittamista oikein, kun opiskelija palaa kotipaikkakunnalleen.

Asumisvalmennuksen lisääminen mahdollistaa tuettuun asumiseen paremmin siirtymisen opiskelijan opintojen päätyttyä. Asumisvalmennus tukee opiskelijan valtaistumista ja osallistumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kuntien toiminnan erilaisuus, ja niiden moninaiset henkilöstöorganisaatiot vaikuttavat osaltaan opiskelijoiden siirtymiseen kotikuntaansa. Sopivan työn, ja asumismuodon löytyminen opiskelijoiden edellytysten mukaiseksi, sekä mahdollisimman hyvin hänen haaveitaan ja toiveitaan täyttäväksi, tarvitaan hyvää yhteistyötä ja ammatillista kirjaamista. Opiskelijan valtaistumisprosessiin vaikuttavat lisäksi henkilöstömuutokset häntä tukevissa moniammatillisissa työryhmissä.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista säädetään lain 380/1987, sekä vammaispalvelulain muutoksen, joka tuli voimaan 1.9.2009, mukaisesti. Vammaispalvelulain tarkoituksena on lisätä ja tukea vaikeavammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeutta, sekä vahvistaa, ja tukea heidän mahdollisuuttaan osallistua erilaisiin toimintoihin yhteiskunnassa. Tämän lain henkeä tukee myös Asetus vammaispalveluista, joka määrittää asumispalveluiden tukemista kunnissa. Kuntien erilaisista vammaispalvelulain toimeenpanoista ja vaikutuksista on Sosiaali- ja terveysministeriö asettanut seurannan vuosille 2009–2013.

(www.stm.fi/tiedotteet/kuntainfo/view/1418362.)

Kehitysvammaisten henkilöiden omien mielipiteiden huono kuuluvuus heidän omista asioistaan päätettäessä on ollut esillä myös Pirkanmaan kehitysvammaisten tukipiiri ry:n kokouksissa. Kehitysvammaisten tuki ry painottaa vammaisten ihmisten asioiden hoitotapaa, jolloin luottamushenkilöt päättävät asioita vikamiesten esitysten pohjilta kuulematta asianosaisia. He ovat nostaneet esille myös kehitysvammaisten ihmisten eriarvoisuuden kunnissa. (Lampinen 2012, Aamulehti 22.1.2012, B17.)

Mielenterveys on ihmisen voimavara, jota voi kuvata tasapainotilaksi ja prosessiksi. Mielenterveys koostuu ihmisen sosiaalisesta tuesta, ja vuorovaikutuksesta, sekä yksilökohtaisista seikoista ja kokemuksista. Yksilökohtaisilla seikoilla ja kokemuksilla tarkoitetaan tässä tunne-elämän ajattelua, identiteettiä ja koetun elämän mielekkyyttä. Mielenterveyteen vaikuttavat lisäksi yhteiskunnalliset rakenteet ja resurssit, kuten asunto-olot, palveluiden saatavuus ja niiden laatu. Yhteiskunnalliset resurssit vaikuttavat nuoreen, sekä kunta, että yhteiskuntatasolla. Valtakunnallinen sosiaali- poliittinen päätöksenteko ja yhteiskuntajärjestelmä kokonaisuudessaan

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

vaikuttavat ihmisen sosioekonomiseen asemaan ja palveluiden saatavuuteen. Ihmisen mielenterveyteen vaikuttavat edellisten lisäksi, myös kulttuuriin liittyvät arvot. Kulttuuriin liittyviä arvoja ovat vallitsevat yhteiskunnalliset arvot, esimerkiksi tasa-arvo, poikkeavuuden sieto, ja millaiset säännöt määrittävät sosiaalisen kanssakäymisen. (Friis, Eirola & Manninen 2004, 31–34.)

Tässä tutkimuksessa asuntolan henkilökunnan kokemukset opiskelijoiden mielenterveyden tukemisesta ja edistämisestä asuntolassa kuvaavat mielenterveyteen liittyviä tekijöitä. Opiskelijoiden sosiaalisen tuen tarve, ja sen merkitys kiteytyi tässä tutkimuksessa nuorten elämän hallinnaksi. Nuorten elämän hallintaan sisältyvät opiskelijoiden kokemukset heidän omasta identiteetistään, ja minä kuvastaan. Asuntolan henkilökunta kuvasi asuntolan rakenteisiin, ja prosesseihin liittyviä tekijöitä, jotka tukivat ja esitivät opiskelijoiden mielenterveyden tukemista asuntolassa. Asuntolan on osa Aitoon koulutuskeskuksen organisaatiota. Aitoon koulutuskeskuksen toiminta vaikuttaa osana ammatillista erityisopetusta Suomessa. Kunnalliset ja valtakunnalliset sosiaalipoliittiset päätökset, sekä koko yhteiskuntajärjestelmä asettavat raamit opiskelijoiden koulutustarjontaan, sosioekonomiseen asemaan, työllistymiseen ja asumiseen opiskeluaikana, ja sen päätyttyä.

Opiskelijan onnistuneessa valtaistumisprosessissa tarvitaan Sinua, opiskelijaa, ja Minua, ammatillista asuntolan ohjaajaa liikennevaloissa. Opiskelijan, sekä ohjaajan kohtaamiset asuntolan arjessa tukevat opiskelijan valtaistumista, eivät kosketa opiskelijan valtaistumista, tai mahdollisesti hidastavat opiskelijan valtaistumisprosessia. Ei ole yhdentekevää, miten opiskelija kohdataan asuntolan arjessa. Sinä ja Minä liikennevaloissa.

10.2 Opinnäytetyön jatkokehityshaasteet

Jatkotutkimushaasteina olisi mielenkiintoista tutkia opiskelijoiden kokemuksia asuntolassa elämisestä ja asumisesta kokonaisvaltaisesti. Kokevatko opiskelijat itse valtaistumista ja mahdollisuuksia vaikuttaa omiin asioihinsa? Kokevatko opiskelijat asuntolassa asumisen tukevan valtaistumistaan? Opiskelijoiden kokemuksia kartoittavat tutkimusmenetelmät tulee harkita tarkkaan. Tutkimuseettiset kysymykset ja näkökulmat on tarkoin pohdittava koko tutkimuksen ajan. Tiedon keruumenetelmiä on harkittava tarkoin.

Tässä opinnäytetyössä yhteistyökäytännöt opiskelijoiden perheiden ja huoltajien välillä olivat prosessissa. Jatko kehityshaasteena olisi mielenkiintoista tutkia tämän prosessin kehittymistä.

Asuntolahenkilökunnan kokemuksia omasta työstään ei ole tutkittu aiemmin Aitoon koulutuskeskuksessa. Miten työntekijät kokevat oman työnsä?

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

Aitoon koulutuskeskuksen siirryttyä tiimiorganisaatioon vuoden 2012
alusta olisi eräänä organisaation kehittämisen välineenä mielenkiintoista
tutkia organisaatiomuutoksen vaikuttavuutta organisaatiokulttuuriin?

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

LÄHTEET

Aalberg, V. & Siimes, M. 1999. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Jyväskylä: Kustannusyhtiö Nemo.

Ahola, K. 2006. Kuormittuminen, sairastaminen ja työ. Teoksessa Ahola, L., Kivistö, S., Vartia, M. (toim.) Työterveyspsykologia. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy, 41-56.

Aitoon Emäntäkoulu Oy hallitus. 2011. Hallituksen pöytäkirja 30.11.2011. Emäntäkoulu Oy.

Aitoon koulutuskeskus opetussuunnitelma- yleinen osa. 2010. Aitoon kou-
lutuskeskus.

Aitoon koulutuskeskus oppilaskunta. 2011. Oppilaskunnan hallituksen
muistio 7.11.2011. Aitoon koulutuskeskus.

Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava ja kuntouttava opetus ja oh-
jaus. 2010. Valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus. Opetussuunnitel-
ma. Aitoon koulutuskeskus.

Aphonen, H. 2008. Vaikeavammaisten nuorten aikuistuminen. Kela, Sosi-
aali- ja terveysturvan tutkimuksia 94. Vammala: Vammalan Kirjapaino
Oy.

Asetus ammatillisesta koulutuksesta 811/1998. 21.8.1998.

Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimis-
ta 1987/759. 18.9.1987.

Backman, K., Paasivaara, L. & Nikkonen, M. 2001. Elämäkertatutkimus
hoitotieteessä: Kaksi esimerkkiä metodin sovellutuksesta. Teoksessa Jan-
honen, S. & Nikkonen, M. (toim.) Laadulliset tutkimusmenetelmät hoito-
tieteessä. Juva: WSOY, 238-264.

Benson, P. & Karlof, K. 2009. Anger, Stress Proliferation, and Depressed
Mood Among Parents of children with ASD: A Longitudinal Replication.
Journal of Autism & Development Disorders 2009: 39. Springer Science
& Business media B.V, 350-362.

Dunderfelt, T. 2001. Intuitio ja tunneviestintä. Juva: Dialogia Oy.

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2001. Teemahaastattelu: Opit ja Opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 16-26.

Eronen, S., Kanninen, K., Katainen, S., Kauppinen, L., Lähdesmäki, M., Oksala, E. & Penttilä, M. 2003. Persoona. Kehityopsykologia. Helsinki: Edita.

Friis, L., Mannonen, M. & Eirola, R. 2004. Lasten ja nuorten mielenterveytyö. Helsinki: WSOY.

Haapamäki, J. 2000. Näkökulmia päivähoiton yhteisöllisyyteen. Teoksessa Haapamäki, J., Kaipio, K., Keskinen, S., Uusitalo, I. & Kuoksa, M. Yhteisö kasvattaa. Tampere: Tammer-Paino Oy, 14-25.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13 osin uud.p. Helsinki: Tammi.

Hotulainen, R. & Lappalainen, K. 2005. Nuoruusiän minäkäsityksen rakentuminen ja tukeminen siirryttäessä toisen asteen koulutukseen. Teoksessa Holopainen, P., Ojala, T., Miettinen, K. & Orellana, T. (toim.) Siirtymät sujuviksi – ehyttä koulupolkua rakentamassa. Opetushallitus. Moniste 6/2005. Helsinki: Edita Prima Oy Ab, 102-119.

Isoherranen, K. 2006. Moniammatillinen yhteistyö. Porvoo: WSOY.

ICF. 2004. Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus. Jyväskylä: Stakes.

Kaipio, K. 2000. Mitä yhteisöllisyys on? Teoksessa Haapamäki, J., Keskinen, S., Uusitalo, I., Kuoksa, M. Yhteisö kasvattaa. Tampere : Tammer Paino Oy, 11-12.

Kaukonen, N. 2003. Yhteisöllisyys palvelutalossa ikäihmisten ja työntekijöiden kokemana. Kuopion yliopisto. Yhteiskunnallinen tiedekunta. Pro gradu-tutkielma, 4-5.

Kiianmaa, K. 1999. Alisuoriutuminen ei ole pysyvä olotila. Teoksessa Ikonen, O. & Krogerius, A. Ainutkertainen oppija. Juva: PS-kustannus, 73–83.

Kinnunen, J. 2011. Organisaatiokulttuuri ja johtaminen. Teoksessa Rissanen, S. & Lammintakanen, J. Sosiaali- ja terveysjohtaminen. Helsinki: WSOYpro Oy, 165–180.

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

Kinnunen, J. 1990. Terveyskeskuksen organisaatiokulttuuri. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen ja terveydenhuollon hallinnon laitos. Väitöskirja. Kuopio.

Kokkola, A., Kiikkala, I., Immonen, T. & Sorsa, A. 2002. Mitä Sinä elämältäsi haluat? Helsinki: Suomen Kuntaliitto. Kokkola:Stakes.

Koski, L. & Väyrynen, P. 2010. (toim.) Vertaisarvioinnin opas ammatilliseen peruskoulutukseen arviointialueet ja –kriteerit. Helsinki: Edita Prima Oy Ab.

Kotamäki, S., Niemi, M., Sirkiä, H., Virnes, E., Räisänen, A. & Hietala, R. 2010. Hyvää vointia. Opiskelijahuollon toteutuminen, sen käytännöt ja kehittäminen toisen asteen ammatillisessa peruskoulutuksessa. Koulutuksen arviointineuvoston julkaisuja 49. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.

Kotityöpalvelujen koulutusohjelma. 2010. Kotityö- ja puhdistuspalvelujen perustutkinto. Opetussuunnitelma –tutkintokohtainen osa. Aitoon koulutuskeskus.

Kylmä, J., Rissanen, M-L., Laukkanen, E., Nikkonen, M., Juvakka, T. & Isola, A. 2008. Aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä tietoa hoitotyön kehittämisen. Tutkiva Hoitotyö 6 (2), 23-29.

Kyngäs, S. & Vanhanen, L. 1999. Sisällönanalyysi. Hoitotiede 11(1), 3-12.

Kääriäinen, M. & Kyngäs, H. 2004. Käsiteanalyysi ohjaus-käsitteestä hoitotieteessä. Hoitotiede 17, no5/-05, 250-258.

Kääriäinen, M., Lahdenperä, T. & Kyngäs, H. 2005. Asiakaslähtöinen ohjausprosessi, kirjallisuuskatsaus. Tutkiva Hoitotyö 3(3), 27-31.

Lahtinen, M. & Lankinen, T. 2010. Koulutuksen lainsäädäntö käytännössä. Tallinna: Tietosanoma Oy, Tallinna Raamatutrükikoda.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 1998/630. 21.8.1998.

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 1987/380. 3.4.1987. Muutokset 1.9.2009.

Lampinen, H. 2012. Pallottelua vammaisten asioilla. Aamulehti 22.1.2012, B17.

Lampinen, R. 2007. Omat polut! Vammaisesta lapsesta täysvaltaiseksi aikuiseksi. Helsinki: Edita.

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim.) Laadulliset tutkimukset hoitotieteessä. Juva: WSOY, 21-43.

Lauttio, M-L. & Vartia, M. 2006. Työyhteisön toimivuuden tukeminen. Teoksessa Ahola, L., Kivistö, S. & Vartia, M.(toim.) Työterveyspsykologia. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy, 135-141.)

Leino-Kilpi, H. & Välimäki, M. 2003. Etiikka hoitotyössä. Juva: WSOY.

Lukkarinen, H. 2001. Ihmisen kokemukset hoitotieteellisenä tutkimusilmionä. Fenomenologinen lähestymistapa. Teoksessa Janhonen S. & Nikkonen M. (toim.) Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Juva: WSOY, 116-164.

Moilanen, I. 1996. Kroonisen sairauden ja vamman vaikutus tunne-elämään. Teoksessa Räsänen, E., Moilanen, I., Tamminen, T. & Almqvist, F. 1996. Lasten ja nuorisopsykiatria. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, 314-320.

Noppiari, E. 2004. Lasten ja nuorten mielen-terveyden edistäminen. Teoksessa Koistinen, P., Ruuskanen, S. & Surakka, T. (toim.) Lasten ja nuorten hoitotyön käsikirja. Jyväskylä: Tammi, 312-336.

Nummenmaa, A-R. 2004. Moniammatillisen ohjauskulttuurin kehittäminen. Teoksessa Kasurinen, H. (toim.) Ohjausta opintoihin ja elämään. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy, 113-122.

Punkanen, T. 2001. Mielen-terveystyö ammattina. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Opetushallitus Määräys 9/011/2010. Vammaisten opiskelijoiden valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus ammatillisessa peruskoulutuksessa. Vaasa: Oy Fram Ab.

Puhdistuspalvelujen koulutusohjelma. 2010. Kotityö- ja puhdistuspalvelujen perustutkinto. Opetussuunnitelma – tutkintokohtainen osa. Aitoon koulutuskeskus.

Rantanen, R. & Ruusulaakso, P. 2008. Sinä ja minä liikennevaloissa. Aitoon koulutuskeskuksen ja Ruskeasuon koulun mielen-terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Kehittämishanke.

Rinne, S. 2011. Eväitä elämään–Aitoosta. Tampere: Juvenes Print - Tampereen Yliopistopaino Oy.

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

Ryynänen, O-P. & Myllykangas, M. 2000. Terveystieteiden etiikka. Ar-
vot monimutkaisuuden maailmassa. Juva: WSOY.

Saarinen, M. 2012. Sosiaalisen elämän kehukset. Kampus-ohjelman opis-
kelijoiden sosiaalinen asema tuetussa aikuisopiskelussa ja vapaa-ajalla.
Jyväskylän Yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja.

Sinkkonen, J. 2007. Kielihäiriöisen nuoren psyykkiset haasteet. Teoksessa
Aro, T., Siiskonen, T. & Ahonen, T. (toim.) Ymmärsinkö oikein? Juva:
WSOY, 35-48.

Sinkkonen, J. & Pihlaja, P. 2000. Yhteisöt lasta hoitamassa. Sinkkonen, J.
& Pihlaja, P. (toim.). Ulos umpikujasta. Juva: WSOY, 54-55.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.
Jyväskylä: Gummeruksen kirjapaino Oy.

Tuominen, T. 2012. Asuntola toiminta. Aitoon koulutuskeskus.

Tuotteen suunnittelun ja valmistuksen koulutusohjelma. 2009. Käsi- ja
taideteollisuusalan perustutkinto. Opetussuunnitelma –tutkintokohtainen
osa. Aitoon koulutuskeskus.

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava ja kuntouttava opetus ja ohja-
us.2010. Valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus. Opetussuunnitelma.
Aitoon koulutuskeskus.

Vahva pohja osallisuudelle ja yhdenvertaisuudelle. 2010. Suomen vam-
maispoliittinen ohjelma 2010-2015. Helsinki: Yliopistopaino.

Vartia, M. 2006. Organisaatioiden toimintaa kuvaavia malleja. Teoksessa
Ahola, L., Kivistö, S. & Vartia, M. (toim.) Työterveyspsykologia. Vam-
mala: Vammalan Kirjapaino Oy, 68-78.

Vehmas, S. 2005. Vammaisuus. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Vilen, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2002. Vuorovaikutuksellinen tu-
keminen sosiaali- ja terveysalalla. Porvoo: WSOY.

Walden, A.2006. ”Muurinsärkijät” Tutkimus neurologisesti sairaan tai
vamman lapsen perheen selviytymisen tukemisesta. Väitöskirja. Kuopi-
on yliopiston julkaisuja E: Yhteiskuntatieteet 137. Kuopio: Kuopion yli-
opiston painatuskeskus.

www.stm.fi/tiedotteet/kuntainfo/view/1418362. 24.1.2012

“Sinä ja Minä liikennevaloissa.” Aitoon koulutuskeskuksen opiskelijoiden mielen-
terveyden tukeminen ja edistäminen asuntolassa, asuntolahenkilökunnan kokemana.

HAASTATTELUT

Hallikainen, K. 2012. Asuntolan vastaava ohjaaja. Aitoon koulutuskeskus.
Haastattelu 10.1.2012.

**AITOON KOULUTUSKESKUKSEN OPISKELIJOIDEN MIELENTERVEYDEN
TUKEMINEN JA EDISTÄMINEN ASUNTOLASSA,
ASUNTOLAHENKILÖKUNNAN KOKEMANA.**

Kiitos Sinulle,

kun haluat kertoa kokemuksistasi ja ajatuksistasi nuoren kasvua ja itsenäistymistä tukevista tapahtuvista toimista Aitoon Koulutuskeskuksessa.

Tämä opinnäytetyö on osa Sairaanhoidajan ammattitutkintoani AMK Hämeen Ammatti-
korkeakoulussa.

Arvostan paneutumistasi ja käyttämäsi aikaa opinnäytetyöni hyväksi. Toivon Sinun vastaavan kysymyksiini mahdollisimman laajasti, jotta saan mahdollisimman paljon tietoa hankkeeni tueksi.

Vastaukset käsittelen luottamuksellisesti ja hävitän alkuperäiset vastauslomakkeet analysoinnin jälkeen.

Opinnäytetyön tuloksista kerron Teille keväällä 2012.

Vastattuasi, sulje vastauslomakkeesi oheiseen kirjekuoreen.

LÄMMIN KIITOS !!!

